

Svaz chovatelů ovcí a koz z.s.

Chovatelů 500, 252 09 Hradištko
e-mail: info@schok.cz, www.schok.cz
IČO 63109859, DIČ CZ 63109859
Bankovní spojení: Raiffeisenbank 6653093002/5500
Datová schránka: vx7rcqj

vedení plemenných knih ovcí

Zlobice ev. č. 55, 666 03 Malhostovice
Hana Vystrčilová, tel.: 777 754 801
e-mail: pkovce@schok.cz

vedení plemenných knih koz

Chovatelů 500, 252 09 Hradištko
Šárka Kořínková, tel.: 777 754 813
e-mail: pkkoz@schok.cz

Předsednictvo SCHOK z.s.**Předseda**

Ing. Richard Konrád, tel.: 777 754 802,
e-mail: konrad@schok.cz

1. místopředseda

Ing. Tomáš Klíma, tel.: 602 321 507,
e-mail: klima@schok.cz

2. místopředseda

Ing. Roman Ciešlar, tel.: 777 754 823,
e-mail: cieslar@schok.cz

Ředitel

Ing. Jiří Huml, tel.: 777 754 821, e-mail: huml@schok.cz

Spolková rada SCHOK z.s.

Ing. Richard Konrád, Ing. Tomáš Klíma, Ing. Roman Ciešlar

Středočeský kraj

Petr Kříž, tel.: 603 825 187, e-mail: ovce.pk@seznam.cz

Jihočeský kraj

Ing. Jan Vejčík, tel.: 721 100 001, e-mail: info@puvodnivalaska.cz

Plzeňský a Karlovarský kraj

Ing. Václav Kovář, tel.: 725 990 159, e-mail: info@arbocom.cz

Ústecký kraj

Jan Hála, tel.: 777 826 300, e-mail: ustecky@schok.cz

Liberecký kraj

Josef Pulíček ml., tel.: 723 063 442,
e-mail: josef.pulicek2@farmapencin.cz

Královéhradecký kraj

Milada Kvirencová, tel.: 604 706 642,
e-mail: milada.kvirencova@seznam.cz

Pardubický kraj

Michaela Kvisová, tel.: 777 664 636,
e-mail: info@romanovsheep.cz

Vysočina

Ing. Marie Jahodová, tel.: 606 314 379,
e-mail: marie.jahodova@email.cz

Jihomoravský kraj

Ing. Jiří Huml, tel.: 777 754 821,
e-mail: huml@schok.cz

Zlínský kraj

Pavel Slovák, tel.: 606 951 454, e-mail: slovak.pavel@volny.cz

Moravskoslezský kraj

Martin Carbol, tel.: 724 838 791, e-mail: 321.martin@seznam.cz

Předseda PKO

Mgr. Bc. Milan Daďourek, tel.: 775 239 692,
e-mail: dadourek@schok.cz

Předseda PKK

Ing. Ladislav Strnad, Ph.D., tel.: 777 754 855,
e-mail: strnad@schok.cz

Revizní komise Svazu chovatelů ovcí a koz z.s.**Předseda**

Mgr. Ján Kováč, tel.: 777 754 808, e-mail: kovac@schok.cz

Členové RK

Ing. Nikola Havrdová, tel.: 607 592 105, e-mail: havrdn@fzt.jcu.cz
Ing. Petr Kotlaba, tel.: 731 159 641, e-mail: kotlaba@agrotrans.cz
Radek Říha, tel.: 728 492 496, e-mail: radek.riha71@gmail.com
Stanislav Zámečník, tel.: 602 733 627,
e-mail: stanislav.zamecnik@seznam.cz

ZPRAVODAJ SVAZU CHOVATELŮ OVCEÍ A KOZ z.s.,**vydává:**

Svaz chovatelů ovceí a koz z.s., zapsán ve spolkovém registru Městského soudu v Praze, oddíl L, vložka 74909,
redakce: SCHOK z.s., Zlobice ev. č. 55, 666 03 Malhostovice, www.schok.cz, e-mail: info@schok.cz,
evidováno u Ministerstva kultury ČR pod č. MK ČR E 12925

ISSN 1213-371X

Neprodejné! Zpravodaj je určen členům Svazu chovatelů ovceí a koz z.s.,
roční členský příspěvek SCHOK z.s. je 450 Kč, příspěvky na rok 2025 můžete poukázat na účet Svazu u Raiffeisenbank
6653093002/5500 (variabilní symbol Vám bude přidělen po dohodě s redakcí – Vlasta Konrádová)
nebo je zaplatit složenkou.

Redakce zpravodaje nezodpovídá za obsah inzerátů.

Redakční rada:

Ing. Richard Konrád, Ing. Vít Mareš, Ing. Jiří Huml, Ing. Tomáš Klíma,
Ing. Roman Ciešlar, Mgr. Bc. Milan Daďourek, Ing. Ladislav Strnad, Ph.D., Mgr. Iva Oukropcová – redaktor

Grafická úprava a tisk:

SET SERVIS centrum reklamy a tisku s.r.o., Helvíkovice 113, 564 01 Žamberk, e-mail: studio@setservis.cz, www.setservis.cz

Distribuce:

5P Agency, Pražákova 876/66, 639 00 Brno
Do tisku předáno 13. 6. 2025, náklad 1 000 ks
Uzávěrka příštího čísla: 5. 9. 2025

■ ÚVODNÍK

Vážení chovatelé, vážené chovatelky,

pomalu se blíží letní období, a věřím, že většina z vás má již obahněno nebo okozleno, a doufám, že velmi úspěšně. Většina z vás zahájila již také novou pasteveckou sezonu, proto připomínám, že důležitou součástí nynějších opatření je také aplikace antiparazitik. Bohužel s teplejšími měsíci hrozí opět nebezpečí náletu pakomárků (tiplíků) a možnost zavlečení katarální horečky ovcí (KHO). Proto je třeba zavést opatření, abyste svá zvířata ochránili. Na trhu je již vakcína od společnosti Bioveta - BioBos BTV3, která je na řadě chovů vyzkoušená. SVS doporučuje chovatelům, aby svá zvířata navakcinovali.

Poslední měsíce naše životy ovlivnila velmi nepříjemná situace, kdy se po padesáti letech objevil výskyt slintavky a kulhavky (SLAK), a to velmi blízko našich hranic. Byla zjištěna ohniska na farmách dojeného skotu v Maďarsku a Slovensku. Naše ministerstvo a SVS okamžitě zavedly opatření, která měla zamezit zavlečení této velmi nebezpečné nákazy do našich chovů, což by mělo dalekosáhlé ekonomické a chovatelské následky. Dnes můžeme konstatovat, že se tuto nákazu povedlo u našich sousedů zlikvidovat, a věřím, že zavlečení této nákazy do chovů v České republice již nehrozí. Přesto je třeba být na pozoru a stále dodržovat opatření, která byla zavedena. Výskyt této nákazy způsobil, že vedení našeho Spolku z bezpečnostních důvodů zrušilo veškeré plánované akce od dubna do konce června, kde by hrozilo zanesení této nákazy člověkem do chovů. Byla zrušená Národní výstava hospodářských zvířat v Brně, do konce června byly zrušené všechny bonitační trhy na berany a kozy, byly odloženy členské schůze, které se měly konat v květnu a červnu. Klasifikace beranů a kozlů se provádí přímo v chovech, kdy naši hodnotitelé chovy objíždějí. Šlechtitelé a hodnotitelé byli vybaveni dezinfekčními prostředky a jednorázovým oblečením, aby neohrozili chovy svých chovatelů.

Vážení chovatelé,

jménem Předsednictva Svazu chovatelů ovcí a koz musím reagovat na nabídku, kterou vám zaslal SVÚ Jihlava.

Ve Zpravodaji č. 4/2024 jsme vás informovali, že Ministerstvo zemědělství a SVS rozhodly, že od 1. 1. 2025 v rámci Metodiky kontroly zdraví bude ukončeno státem hrazené ověřování původu (parentita) beranů.

Již v roce 2023 jsme se rozhodli, že přejdeme u ovcí a koz na ověřování původu zvířat metodou využívající mikroarray platform DNA čipů (SNP), což bude do budoucna využito na přechod pro stanovení genomické plemenné hodnoty zvířat. Podařilo se na MZe vyjednat v rámci Zásad Národních dotací pro stanovování genomické plemenné hodnoty dotační tituly, z čehož bude toto zjišťování hrazeno (70 % nákladů na analýzu jednoho zvířete). Chovatel si bude doplácet 352,50 Kč bez DPH za jedno analyzované zvíře.

V roce 2024 jsme začali sbírat vzorky DNA koz a ověřovat původy kozlů přes metodu SNP.

Od roku 2025 jsme přešli na sběr vzorků DNA i u ovcí a začali ověřovat původy beranů přes metodu SNP.

Tyto postupy zjišťování DNA u ovcí a koz metodou SNP byly schváleny Spolkovou radou a Radou plemenných knih ovcí a byly zapracovány do všech šlechtitelských programů všech plemen ovcí a jsou schváleny MZe.



Doufám, že ve druhé polovině roku 2025 budeme moci již opět plánované akce pořádat v neomezené podobě a hrozba tohoto onemocnění již nebude.

Potěšitelná je informace, že se začaly vyplácet chovatelům prostřednictvím AOPK ČR náhrady za újmy za ztížené hospodaření v oblastech s výskytem vlka obecného za rok 2024. Dle informací AOPK bylo podáno do konce března 2025 342 žádostí našich chovatelů v celkové výši 72 mil. Kč. O dotační titul 20. G. Zlepšení životních podmínek v chovu ovcí a koz (welfare) si požádalo na SZIF 454 chovatelů, kteří žádají o 20,8 mil. Kč. Tyto finanční prostředky budou vyplácené po doložení nákladů koncem roku 2025.

Koncem dubna a začátkem května jsme zadministrovali a rozeslali veškeré finanční prostředky na dotační tituly 2. A. (šlechtění hospodářských zvířat) za rok 2024. Bylo zpracováno 4.275 žádostí od 2.626 chovatelů, kterým bylo rozesláno přes 53 mil. Kč. I když byly dva dotační tituly MZe krácené na 82 % (KD plemenných beranů a kozlů), celkem bylo chovatelům vyplaceno o 7 mil. Kč více než v roce 2023. Výhled na rok 2025 je velmi optimistický, kdy je na tento dotační program MZe alokováno ve státním rozpočtu více finančních prostředků, než bylo v roce 2024.

Ing. Richard Konrád

Ze zjištěných výsledků DNA zvířat touto metodou budeme schopni využít zvířata s lepšími geny, které ovlivňují jejich užitkovost (např. kapa kaseiny v mléce) a také eliminovat dědičné vady, jako například hermafroditismus, náchylnost k onemocněním, exteriérové vady. Výhoda bude také ve zrychlené identifikaci rodičů, kdy může dojít k záměně v pářování nebo porodech. Podmínka je však ta, že u zvířat musí být odebrán a zpracován vzorek DNA touto metodou. Za toto opravné zjištění již navíc platit nebudete.

Toto jsou důvody, proč nemůžeme využívat služby SVÚ Jihlava, který analýzy provádí metodou STR, což je starší metoda, kde zjištěné výsledky nelze použít pro tyto potřeby a pro budoucí výpočty genomické plemenné hodnoty.

Rozdíl mezi těmito metodami je popsán doc. Ing. Kučerou, Ph.D.

Ing. Richard Konrád

předseda Předsednictva SCHOK z.s.

Vážení chovatelé,

v návaznosti na aktuální nabídku konkurenčních pracovišť ve věci ověřování původů ovcí si dovoluji zaslat několik podstatných informací.

Svaz chovatelů ovcí a koz se rozhodl již koncem roku 2023 o co nejrychlejším přechodu od ověřování původů zvířat ze zastaralých metod testování mikrosatelitů (STR) na

aktuálně nejpresnější metody využívající mikroarray platform (DNA čipů), tzv. jednonukleotidových polymorfismů (z anglického single nucleotide polymorphism – SNP. Z pohledu Svazu je tento krok nezbytný pro udržení konkurenceschopnosti Vás, chovatelů ovcí a koz, protože SNP metody jsou dnes využívány u všech druhů hospodářských zvířat. SNP je modernější, stabilnější a lépe škálovatelná technologie, ideální pro šlechtění a systematické testování původu (zejména ve spojení s ISAG panely).

Mezi hlavní důvod pro zvolený přechod k technologii patří:

- Přesnější výsledky ověření původu (větší schopnost vyloučit nesprávného rodiče)
- Možnost automatizace vyhledání rodičů z databází
- Rutinní (robotizované) zpracování

JARNÍ SETKÁNÍ KLUBU CHOVATELŮ OVCÍ PLEMENE ZWARTBLES

Letošní tradičně „toulavá“ jarní schůze se konala v Úborsku v penzionu U Jandů, který je historicky spojen s našimi ovečkami, a to hned v několika ohledech.

Jednak otec majitele byl dlouholetý chovatel tohoto ušlechtilého plemene a minulý čas používám, protože hospodářství již předal synovi a nyní se věnuje především vnoučatům. A za další, je to místo, kde Karel Krátký pořádá ovčácké schůze jak zwartblesácké, tak krajské pro Plzeňský kraj. Penzion je situován v krásné krajině s výhledem na Šumavu. Letošní místo setkání bylo věnováno Karlovi jako poděkování za vše, co kdy udělal a dělá jak pro ovečky ZW, tak i pro nás, jejich chovatele.

Sešli jsme se v téměř tradiční sestavě, což sice byla škoda, avšak na radost z dalšího shledání a vášeň při samotném schůzování to žádný vliv nemělo.

Ach ty naše barvičky, opětovná diskuse o délce bílé na ocásku a jejím vlivu na zařazení do nižších výsledných tříd. Dále podmínkou pro produkci chovných beranů je potřeba mít 10 matek zapsaných v KU.

Další neméně vášnivou debatu vyvolala dovolba nového člena výboru a vedení klubu za Martina Hoška.

Výsledkem našeho schůzování je snížení třídy, pokud bílá barva přesáhne polovinu délky ocasu, avšak nepřesáhne tři čtvrtiny. Dříve to byl vyřazující faktor, nyní pouze třída dolů.



Chovatelé ovcí plemene zwartbles v penzionu U Jandů

■ Nižší cena

■ Možnost stanovení SNP pro užitkovost, exteriér a zdraví – vše v jednom testu - např. Scrapie, ale i mnoho dalších markerů (FecX, NCL, DGAT-1, MSTN, ASS1, Yellow fat...)

Součástí plánu Svazu chovatelů ovcí a koz využít co nejrychleji SNP data pro odhad genomických plemenných hodnot

Laboratoř iGenetiky Českomoravské společnosti chovatelů, a.s., která pro nás tuto službu zajišťuje, patří k předním světovým pracovištím v tomto oboru, přirozeně s certifikací ISAG pro SNP metody u ovcí a koz.

Za ČMSCH

doc. Ing. Josef Kučera, Ph.D.

výkonný místopředseda Představenstva společnosti

V Hradištku dne 20. 5. 2025

Novou nástupkyní Martina na postu předsedy klubu se stala Marcela Krčmářová, která má v současné době největší stádo zwartblů.

Večer jsme zakončili dobrou večeří, lahodným mokem a došlo i na harmoniku, aby to Karel Krátký nezapomněl.

Druhý den byl ve znamení obdivování okolních šumavských krás. Jako první jsme navštívili kapli a rozhlednu Svaté Markéty. Zde nás zvěčnil do pamětní knihy Tonda Nalezený, potom jsme se přesunuli po stopách policie Modrava na hrad a zámek v obci Klenová. Po prohlídce zámku a vystoupení na několik vyhlídek zakomponovaných do trosek hradu jsme okusili zámeckou kuchyni pro doplnění kalorií na cestu k domovu.

Závěrem bych chtěl poděkovat Martinovi Hoškovi za dosud odvedenou práci a věřím, že i nadále zůstaneme přáteli a v kontaktu.

Jeho nástupkyní Marcela Krčmářová chci popřát mnoho pracovních a chovatelských úspěchů.

Za klub Jan Roskovec

Foto: Jan Roskovec, Ing. Antonín Nalezený



Kaple sv. Markéty



Rozhledna sv. Markéty



Hrad Klenová



Vyhlídka na šumavské krásy



... v zámecké restauraci

■ PŘES PASTVINY AŽ DO MUZEA

Zpráva z výstavy *Formafantasma - Oltre Terra ve Stedelijk Muzeu*

Po několik měsíců tohoto roku (mezi 15. únorem a 13. červencem 2025) probíhala ve Stedelijk Muzeu v Amsterdamu, tedy v jednom z nejznámějších světových muzeí, výstava o ovčí vlně a o vztahu (především) lidí a ovčí.

Výstava nesla poněkud tajemný název: *Formafantasma - Oltre Terra* a odehrávala se v jedné rozsáhlé místnosti ve spodním patře muzea. Návštěvnictvo při vstupu do místnosti přivítala horizontální železná konstrukce připomínající ohradníky, umístěná zhruba ve výši stolu, na které byly rozestety různé objekty a videa. Postupným obcházením instalace se člověk pomalu zanořoval do výzkumu autorů výstavy – dvou italských designerů, kteří se (od roku 2009) skrývají právě pod názvem *Formafantasma*. Pokud zabloudíte na jejich stránky, dozvíte se, že se jedná o „výzkumné studio, které zkoumá ekologické, historické, politické a sociální síly formující dnešní designovou disciplínu“. Zakladatelé studia Andrea Trimarchi a Simone Farresin si vzali vlnu jako výchozí bod, na jehož základě vypracovali tuto hutnou a obsáhlou výstavu, za kterou se skrývá několikaletý, pečlivý a stále pokračující výzkum, přesahující až do praktických kroků. Není to první zastávka této výstavy – první měla v Národním

muzeu umění, architektury a designu v Oslu v roce 2022 – letošní výstava je jen drobně obměněná pro nizozemský kontext. Autoři již v předchozích projektech (například o dřevu) pracovali podobně. Jejich základní postup je zhruba následující: skrze materiál (v tomto případě tedy vlnu) se noří do hluboké historie i složité současnosti týkající se globální i lokální produkce vlny a ukazují, s čím vším je tato činnost propojená.



Joanna Piotrowska and Formafantasma, *Tactile Afferents*, 2022, still from movie. Commissioned and co-produced by Nasjonalmuseet, co-produced by Fondazione In Between Art Film, creative producer Alessandro Rabottini @ Joanna Piotrowska, Fondazione In Between Art Film, *Formafantasma*

HOSPODÁŘSTVÍ RADKA ČIČMANSKÉHO V OBCI NĚMČANY

Vážení chovatelé a příznivci ovcí,
redakce Svazu mě požádala, abych do Zpravodaje napsal pár řádků o sobě a představil své hospodářství i chov ovcí plemene suffolk.

Jmenuji se Radek Čičmanský a společně se svou rodinou hospodařím v malé obci Němčany na Podbořansku v Ústeckém kraji. Obhospodařujeme celkem 20 hektarů půdy.

V roce 2017 jsem zakoupil původní hospodářství, získal první 3 ha luk a 1,5 ha orné půdy – a tím začalo mé hospodaření i chov ovcí. Ve stejném roce se mi podařilo pořídit základní stádo: 18 ovcí plemene suffolk, jednoho plemenného berana linie Howeburn a mladého beránka linie Rhaeadr Rastafari, kterého jsem následující rok úspěšně uchovnil. Začátky nebyly jednoduché, ale nechybělo mi odhodlání ani vůle.



Postupně jsem rozšiřoval nejen stádo, ale i zázemí hospodářství. Přibyly 4 hektary orné půdy, na kterých dnes pěstuji vojtěšku a jetelotravní směsi pro vlastní krmivovou základnu. Velkou výzvou bylo získání do pachtu 15,5 hektaru zanedbaných luk a pastvin, které byly zarostlé křovinami a náletovými dřevinami. Vše bylo třeba vyřezat, vykácet a znovu uvést do užívání. Dnes tyto plochy znovu slouží jako pastviny a pro výrobu sena.

Aktuálně mám ve stádě 30 dospělých ovcí a 11 mladých jehnic připravených k zapuštění. V chovu využívám pět plemenných beranů linií Howeburn, Caesar, Leonardo, Safran a Rhaeadr Rastafari. Zakládám si na tvrdé selekci a pečlivém výběru těch nejlepších zvířat, abych dosáhl vysoké kvality a mohl nabídnout hodnotná zvířata i dalším chovatelům.

Každý rok se pravidelně účastním nákupního trhu v Sedlčanech, kde prezentuji výsledky své celoroční práce. Dvakrát se mi zde podařilo získat ocenění šampiona trhu, což vnímám jako velký úspěch a potvrzení, že jdu správným směrem.

Přestože pracuji jako vedoucí živočišné výroby se specializací na hovězí dobytek a není vždy jednoduché skloubit zaměstnání s vlastním chovem, snažím se neustále zlepšovat kvalitu svého stáda a přispět tím ke zvyšování užitkovosti plemene suffolk v České republice.



Každý rok přináší nové výzvy, radosti i starosti. Když ale na pastvinách vidím zdravá, silná zvířata, která jsem odchovával od prvních kroků, naplňuje mě to radostí a utvrzuje v tom, že rozhodnutí jít touto cestou bylo správné.

Do budoucna si přeji, aby mě i nadále provázely pevně zdraví, odhodlání a síla, stejně jako tomu bylo na začátku. Díky tomu bych rád pokračoval ve své vizi, jak by měl vypadat moderní a kvalitní chov.

Radek Čičmanský



■ JAK JSEM SE Z PANELÁKU DOSTALA KE KOZÍ FARMĚ

- KOZÍ FARMA ÚVALNO

Před jedenácti lety jsem se vydala na cestu, kterou bych předtím nikdy nečekala. Vyrůstla jsem v paneláku, ale díky babičce, která měla své hospodářství, jsem vždy měla kladný vztah ke zvířatům. Ráda jsem s ní chodila ke zvířatům, brala mě s sebou do kravína, kde pracovala, a mohla jsem tam krmit telata. Nebyla jsem kdoví jaký student, a když mi to ve škole nešlo, tak mi máma říkala: je mi to jedno, ty budeš kravám utírat prdele! Nikdy by mě nenapadlo, že jednou budu farmářit a starat se o stádo koz a utírat jim prdele!

Vše se změnilo, když jsem se potkala se svým manželem. Byla jsem na mateřské s dcerou z předchozího vztahu a při vydělávání jsem si v hospůdce v Úvalně, kam manžel docházel na pivo. Zanedlouho jsme se vzali a já čekala další dítě. V té době jsme přemýšleli, co budu dělat po mateřské. Manžel byl velmi vytižený ve své firmě, proto jsem se nemohla vrátit do svého původního zaměstnání.

Právě v té době se zrodila myšlenka, jak využít manželův statek a pozemky: rozhodli jsme se pořídit stádo koz... A tak jsme si v roce 2013 dovezli první stádo deseti březích koz. Musím přiznat, že jako nezkušení farmáři jsme si nevybrali úplně ty nejlepší kozy, ale zkušenosti jsme získávali postupně. Vše, co jsem o dojení a výrobě sýrů věděla, jsem měla načteno z internetu. V únoru 2014 přišla na svět první kůzlata a s tím i koloběh dojení.

První výroba sýrů byla pokusem a omylem. Vše jsem vyráběla v provizorní kuchyni, která sloužila k zavařování



a sousedila s naší kotelnou. Kupodivu, moje sýry měly velký úspěch. Ze staré nevyužité garáže jsme vybudovali moderní sýrárnu s moderním vybavením, kde se moje podnikání rozjelo na plný plyn.

I když výroba jela ve velkém, odbyt byl menší, než jsme očekávali. To nám ale nezabránilo pokračovat dál. Naše podnikavost byla větší, a tak jsme pořídili pojízdné auto uzpůsobené k prodeji na trzích. Tak se naše výrobky mohly dostat i k lidem mimo náš dvůr. Můj manžel mi byl velkou oporou, umí vše správně načasovat a zorganizovat – je to takový kozí táta!

Abych si doplnila vzdělání v oboru, úspěšně jsem v roce 2015 zakončila zkouškou pilotní kurz na Vyšší odborné škole



potravinářské a střední průmyslové škole mlékárenské v Kroměříži, obor sýrař a mlékař.

Naše farma se nachází v malebné vesnici Úvalno, v podhůří Jeseníků v okrese Bruntál mezi Krnovem a Opavou. Úvalno má okolo 1000 obyvatel. Chováme kozy hnědé krátkosrsté a burské kozy. Jsme v kontrole užítkovosti s oběma plemeny. Momentálně dojíme 26 koz, dalších sedm koz je nachystáno na letošní přípuštění, a sedm letošních kůzlat čeká na zařazení do dalšího chovu. Čtyři kozlíci pojedou s námi na bonitaci na nákupní trh kozlů a beranů v Podvívově. Současně máme dva plemenné kozy hnědé krátkosrsté a dva plemenné burské kozy.

Účastnili jsme se několikrát Festivalu sýrů v Mikulově a Kroměříži, odkud jsme si vždy odnesli nějaké umístění. S čerstvým kozím sýrem jsme si dovezli dokonce první místo.



Výroba sýrů zabere více času než samotné dojení. V období, kdy je sezóna na vrcholu, mám pomocnici, která zastane těžkou práci s dojením, aby nic nenarušilo plynulost výroby a termíny trhů. O pastviny se starají manželovi zaměstnanci a papírovou práci zastane moje sestra.

Právě moje sestra měla myšlenku povýšit naše kozí mléko na vyšší level. Chtěla lidem ukázat, že kozí mléko je zbytečně podceňovanou surovinou. A tak se u ní zrodila myšlenka vyrábět z našeho mléka kozí kosmetiku. Byl to běh na dlouhou trať, ale po více jak roce testování a papírování se můžeme



pochlubit naší kosmetickou řadou, která nese název Milada – podle naší první, nejstarší kozy.

Čím dál častěji si ale říkám, že kdybych mohla vrátit čas, vůbec bych se do toho všeho nepouštěla. Člověk je opravdu uvázaný, zvířata skočí ve vašem životě na první místo, je to náročné a člověk je kolikrát vyčerpaný a na pokraji zhroutení. Farmaření není nic pro slabé povahy. Přestože to, co děláme, děláme už více než deset let, stále se učíme a vždy je něco nového, co nám farmaření přinese. Díky tomu jsme poznali mnoho skvělých lidí, s kterými rádi spolupracujeme a jsme za to vděční.

O to víc si pak cením všech těch kladných recenzí, že naše výrobky lidem chutnají a vracejí se k nám. Chtěla bych poděkovat všem, kteří se na chodu kozí farmy podílejí, protože bez nich by to nešlo.

Za Kozí farmu Úvalno Kristýna Šťastná





■ BŘEZÍ BAHNICE A JEJICH KRMENÍ

Výživě a krmení březích bahnic a jehnic se mnohdy nevěnuje taková pozornost, jak by si vyžadovala její důležitost. V této fázi reprodukčního cyklu se významnou měrou rozhoduje o následující laktaci i zdraví mláďat. Přestože bahnice v tomto období neprodukují mléko, vyplatí se napřít úsilí na zajištění adekvátní výživy budoucích matek a dát tím všechny předpoklady vysoké produkci kvalitního mléka a tím i silných životaschopných jehňat. Následky chyb ve výživě z období 1 měsíce před porodem se v laktaci nedají zcela odstranit.

Ekonomickou efektivitu produkce ovčího mléka u mléčných plemen (a jatečných jehňat u masných plemen) nejvíce ovlivňuje zvýšení mléčné užitkovosti, úspěšnost zabřezávání bahnic a jehniček, produkční dlouhověkost ovcí a množství jehňat ve vrhu.

Z toho vycházíme při stanovování produkčních cílů:

- Co nejvyšší mléčná užitkovost bez negativního dopadu na reprodukci (minimální ztráta hmotnosti)
- Zlepšení reprodukce ovcí
- Optimalizovaný růst a vývoj jehňat

Všech těchto cílů lze dosáhnout pomocí dobré výživy, zvláště pak u vysokobřezích ovcí! Při každém zásahu do krmné dávky je vždy třeba posuzovat dopad na ekonomiku. Snažíme se zvyšovat produkci mléka tak, abychom zefektivnili chov a abychom měli co nejvíc odchovaných jehňat. Ale to, jak zasahujeme do výživy laktujících zvířat,

nemá takový význam, jako správné krmení vysokobřezích ovcí. O mléčné užitkovosti laktujících zvířat se do značné míry rozhoduje už před porodem!

Tráva ve výživě ovcí dominuje...

Ještě příliš často se setkáváme s podceňováním nároků bahnic na živinovou (ale i hygienickou) kvalitu objemných krmiv. Ve vegetačním období využíváme pastvu, v zimě travní senáž nebo seno (často bez znalosti obsahu živin) a během laktace krmnou směs pro kojící bahnice. Ale... je nutné znát, jak jednotlivé krmné doplňky fungují a jaký mají vliv na produkci zvířat, abychom je efektivně využili. Dokonce i v extenzivním chovu potřebujeme znát principy a filozofii pastvy a chovu ovcí. Musíme si uvědomit, že dominantní složkou krmných dávek ovcí je tráva, která prochází během vegetace několika růstovými fázemi (roste, dospívá, reprodukuje se...) a během těchto fází mění svoje výživové a nutriční vlastnosti. Ty jsou ovlivněny i dalšími faktory (hnojením, srážkami, teplotou, kvalitou půdy apod.). Krmení sena nebo senáže bez znalosti obsahu živin nestačí! Bohužel často vnímáme jen, že starší porost v květu a po něm poskytuje nejvyšší výnos hmoty a na seno se dobře suší. Barva a vůně sena není ukazatel živinové kvality, spíše vypovídá o průběhu výroby sena. Stárnutím rostliny přibývá hmoty dřevnatějících stonků na úkor listů. Dospělé rostliny jsou nejméně výživné.

Nejvyšší obsahy bílkovin, cukrů a minerálů jsou v nejranějších růstových fázích, kdy ale bývá výnos hmoty nižší, zvláště u hůře živěných extenzivních porostů. Jetele a vojtěšky

do fáze butonizace poskytují hmotu s obsahem ještě cca 18-20 %NL. Kvalitní hmotu z travních porostů s obsahem NL nad 15 % získáme obvykle jen do fáze prodlužování, tj. ještě před metáním, nikoliv na jeho počátku) a to znamená obvykle 1. seč na počátku května či v jeho první polovině. To, kolik hmoty v této fázi sklídíme, rozhoduje (kromě vláh a teplot) především úroveň hnojení. Rostlina má geneticky naprogramovanou potřebu zabezpečit potomstvo, proto při nouzi, stresu (a tím je i sucho, nedostatek živin) se snaží veškerou svou energii vložit do tvorby semen. V suchých letech nebylo výjimkou spatřit kvetoucí jetel při výšce porostu do 15 cm(!), tj. už v této výšce rostliny došlo k zastavení růstu a dramatickému zestárnutí rostliny, která všechny síly věnovala kvetení a následné tvorbě semen při současné ztrátě obsahu bílkoviny pod 12 %. Příznivé vláhové podmínky a dobrá úroveň hnojení prodlouží období intenzivního růstu a oddálí dospívání rostlin. Sklízíme-li včas, máme pak kromě hmoty i vysokou koncentraci živin ve hmotě. V provozních podmínkách zemědělského podniku na Českolipsku jsme při porovnání vzorků zelených rostlin z porostů (trávy a jetelotrávy) odebíraných 28. 4. a následně 30. 5. pozorovali pokles koncentrace dusíkatých látek až o 47 %. Opoždění sklizně o 4 týdny tedy může znamenat reálnou ztrátu obsahu živin i o polovinu!



Tento porost už kvalitní krmivo neposkytne (obsah NL 6-8% v suš.)

Příprava na porod - nejdůležitější období

Seno nebo senáže s velmi nízkým obsahem bílkovin (z přestárých, pozdě sklizených porostů) pak nejčastěji krmíme březím ovcím v domněnku, že je to dostačující pro období, kdy ještě neprodukuje mléko. Důvodem bývají i obavy z tloustnutí bahnic před porodem a velkých jehňat při porodu. Důsledkem především bílkovinné podvýživy je často vyvolání ketózy bahnic ještě před porodem, po porodu slabá nebo téměř žádná produkce mleziva o nízké kvalitě a rození málo životaschopných jehňat.

Poslední měsíc březosti je provázen velmi intenzivním růstem plodu, pro který matka musí zajistit dostatek živin. Nedostává-li je v krmivu, čerpá ze svých tělesných rezerv. Nadměrná mobilizace tělesných rezerv má negativní vliv nejen na imunitní systém, ale i na přípravu mléčné žlázy na produkci mléka a vytváří handicap pro možnost příštího zabřeznutí.

Bavíme-li se o výživě vysokobřezích ovcí, musíme myslet na vyvážení potřeby energie a bílkovin, na vytvoření optimálních podmínek pro správnou funkci bahu. Stejně tak je důležitá minerální výživa. Pro bahnici, aby mohla zajistit správnou funkci imunitního systému, i pro ještě nenarozená jehňata, do jejichž jater ukládá matka zásobu mikropvků, ze kterých bude mládě čerpat ještě mnoho týdnů po narození. Je to jeden z významných faktorů zajišťující životaschopnost jehňat po narození.

Vysoké požadavky na výživu zabezpečujeme podáváním kvalitních (nikoliv balastních) krmiv. Vysokobřezí bahnice nedokáží zkonzumovat tolik krmiva, jako ovce v laktaci. Koncentrace vlákniny (NDF, ADF, lignin) v krmivu rozhoduje o plnivosti krmiva, o pocitu nasycenosti. Čím vyšší je koncentrace NDF (a tím i nižší obsah bílkovin a cukrů), tím méně jej zvířata zkonzumují. Krmná dávka před porodem má být taková, aby zachovala vysoký příjem krmiva a usnadnila a urychlila po porodu nárůst příjmu sušiny krmiva. Tím má zkrátit dobu deficitu příjmu živin na počátku laktace a omezit na minimum ketózu.

Nesprávná výživa vysokobřezích ovcí má po porodu za následek

- sníženou produkci a kvalitu mleziva
- slabá a méně životná jehňata (menší jehňata=vyšší mortalita)
- nižší mléčnou užitkovost

Od 90. dne březosti bahnice potřebuje pro vývoj plodu zajistit 65-75% celkové potřeby živin z celého období březosti.

V posledních stádiích březosti se také rozhoduje o budoucí laktaci. Výsledky prof. Robinsona názorně ukazují, jak úroveň hladiny energie v předporodní krmné dávce (tj. 6 týdnů před obahněním) významně ovlivnila množství mleziva měřeného 3 h po porodu a znovu za 24 h. U pokusné skupiny se zvýšenou hladinou energie na průměrný příjem 3,47 Mcal (a bílkovin na průměrný příjem 185 g hrubého proteinu), se zvýšila produkce mleziva po 3 h po porodu na čtyřnásobek (!!!) a po

24 h byla produkce kolostra dvojnásobná! Konzumace kolostra v 1. fázi života jehněte je podstatnou podmínkou, aby bylo jehně vitální a přežilo. Nedostatek energie má významný vliv na organismus matky. V případě, že bahnice nebude mít energie dostatek, musí transportovat energii ze svých tělesných rezerv a zásobuje plod na svůj úkor. Podobně po porodu využívá rezerv k zajištění produkce mléka.

Nejen energie, ale i dostatek bílkovin je důležitý v poslední fázi březosti. Zajímavá studie z Cornellské univerzity ukazuje, jak významný vliv má metabolismus dusíku před porodem. Zabývali se bahnice, které čekaly dvojčata. Rozdělili je do 3 skupin, které krmili různými úrovněmi bílkovin (8, 12 a 15% NL) a všechny stejnou hladinou energie. Skupina bahnic držena na nízké hladině bílkovin (8% NL) měla 140. den březosti o 14 % nižší hmotnost plodů (tj. potenciálně nižší životnost rozených jehňat), slabší tkáň placenty a méně vyvinuté kotyledony (ty mají vliv na intenzitu zásobení plodu matkou). Současně bylo zjištěno významné odbourávání svaloviny z těla matky. Svalovou hmotu ztrácely i bahnice ze střední skupiny (12% NL v krmné dávce), ale těm se rodila jehňata s normální porodní hmotností. Normální porodní hmotnost jehňat ale udržely jen díky tomu, že bahnice mobilizovaly svoje tělesné rezervy. Zatímco skupina s 15% NL v krmné dávce dokonce podíl svaloviny zvyšila!

Když se bavíme o potřebě NL v tranzitním období bahnic, tj. během vysoké fáze březosti až do porodu, tak právě tady spatřujeme velké rezervy, které se odráží v kvalitě kolostra, tady nacházíme příčiny zhoršené mléčné užitkovosti a nízkého obsahu bílkoviny v mléce (zhoršená výtěžnost sýra). Příliš nízká úroveň výživy NL má významný vliv na imunitní systém zvířat.

Tak, jak v průběhu březosti v těle bahnice plody rostou, zaujímají v těle matky čím dál více místa a prostor pro bachor se zmenšuje. Snižující se kapacitu bachelu musíme vykompenzovat kvalitou krmiva. Jedináček v těle matky zaujímá méně prostoru, proto je bahnice schopna přijmout více krmiva. Dvojčata, trojčata atd. zaujímají více místa a více utlačují bachor matky, která je tak schopna přijmout méně krmiva, přestože potřeba živin pro vývoj vícčetat je vyšší než pro vývoj jedináčka.

A kolik toho vlastně jsou schopny zkonsumovat? To se může velmi lišit. Množství přijatého krmiva se snižuje s přibližujícím se porodem (zvláště posledních 6 týdnů), s mnohočetností plodů, ale především se stoupajícím obsahem NDF (neutrálně detergentní vlákninou). Pro výpočet množství krmiva, které je ovce schopna sežrat, se dává do vztahu hmotnost zvířete a obsah NDF v krmné dávce. Se zvyšováním se četnosti vrhů roste potřeba NL, příjem krmiva však klesá.

Uveďme si příklad:

Máme vysokobřezí jehnici o hmotnosti 60 kg, ta je schopna přijmout takové množství NDF (v kilogramech), jako je 0,6 % její tělesné hmotnosti (tedy v našem případě $60 \text{ kg} \times 0,006 = 0,36 \text{ kg NDF}$). Máme k dispozici 2 různé travní senáže o stejné sušině, s rozdílným obsahem NDF a NL...

1. Senáž o obsahu 66% NDF v sušině a 7% NL (tedy senáž z přestárlého, pozdě sklizeného porostu). Takové senáže jehnice přijme pouze 1,65 kg (= 38g NL)

2. Senáž o obsahu 38% NDF v sušině a 15% NL (tedy senáž z včas sklizeného porostu), takové senáže bude schopna přijmout 2,84 kg (=140g NL)!

Výsledkem tedy je, že kvalitnější senáže vysokobřezí jehnice sežere o 1,2 kg více (o 72 % více) a spolu s ní přijme hrubého proteinu (NL) o 102 g více (3,7x více!!!), než u nekvalitní senáže. To je rozdíl mezi tím, kdy ovce je před porodem nucena odbourávat rezervy (svalovou hmotu...) a rodí neživotná jehňata, pro která nemá dostatek kvalitního kolostra, nebo tím, kdy bahnice před porodem tělesné rezervy ještě doplňuje a je na nadcházející laktaci připravena, rodí silná jehňata, pro která má dostatek kvalitního mleziva.

Ve skutečnosti by byl efekt zkrmování senáže s nižším obsahem NDF ještě výraznější, protože pro zjednodušení v tomto příkladu neuvažujeme se sníženou stravitelností NDF vlivem vyšší lignifikace („zdřevnatění“) u krmiv se zvyšujícím se obsahem NDF.

Proč o těch číslech vlastně hovoříme? Abychom si ukázali, že mezi „trávou“ a „trávou“ může být propastný rozdíl, abychom si objasnili, jak velký význam má obsah NDF (a s tím související obsah NL) v objemných krmivech, která ovčím předkládáme, a jak jsou pro výživu ovcí klíčové. I seno nebo travní senáž může nabídnout vysoce kvalitní krmivo pro intenzivní chov, ale může také poskytnout krmivo podřadné. Máme-li naplnit živinové požadavky ovcí před porodem, kdy se příjem krmiva ovci snižuje, je nezbytné zařadit do krmných dávek krmivo s nízkým obsahem NDF s vysokou koncentrací NL.

A co nám to přinese, pokud se tím budeme řídit?

- Více kvalitnějšího mleziva
 - Vysokou přežitelnost a růst jehňat
 - Zvýšení produkce mléka a ml. složek
 - Omezení ztrát tělesné kondice a zlepšené zabřezávání
- ...a v konečném důsledku zlepšení ekonomiky chovu.

Ing. Jiří Dudek, MIKROP ČEBÍN a.s.



Vážení chovatelé,

na chovatelské konferenci v Koutech zazněla přednáška Milana Kouřila na téma požadavků na faremní zpracování mléka a masa. Nyní přinášíme přehledné zpracování tématu odbytu produkce od téhož autora v tištěné podobě. Následující články vyšly v Selské revue č. 2 a č. 3/2025 a s laskavým svolením je nyní otiskujeme pro vás. Věříme, že budou užitečné.

Redakce Zpravodaje SCHOK z.s.

■ PŘÍMÝ ODBYT PRODUKCE A JAK NA NĚJ

Od roku 2021 jsem na seminářích zaměřených hlavně na zpracování masa a mléka vyškolen zhruba 300 osob. Píši také články věnované odbytu z konkrétních farem jako příklady dobré praxe. Mám za to, že zpracování vlastní produkce je logickým krokem v rozvoji každého podniku, a to bez ohledu na jeho velikost. Každý kvalitní produkt vyráběný s láskou a péčí z místních surovin si svého zákazníka najde a bude odpovědí na unifikované produkty v obchodní síti.

Aby přímý odbyt koncovému zákazníkovi byl pro farmu/podnik přínosem, je nutné se vždy dobře připravit, provést alespoň základní analýzu svých možností apod. Vybudováním potravinářského provozu (bourárna masa, sýrárna apod.) přímý odbyt nezačíná, to by nebyl dobrý přístup.

Na základě předchozích zkušeností doporučuji při přípravě podnikatelského záměru věnovat pozornost minimálně následujícím oblastem:

Analýza území

- Jaké jsou v mém okolí farmy/podniky? Znáám své sousedy, vím, co dělají, čím se zabývají? Jsem s nimi v kontaktu, vycházíme spolu?

- Dělají stejné/podobné věci jako já? Pokud ano, jaká je cena jejich produktů, jak je prodávají? Je rozdíl, pokud jste se svým záměrem ve vašem okolí první nebo pokud se chystáte vstoupit do konkurenčního prostředí. Pokud se chystáte vybudovat např. bourárnu a ve vašem okolí jsou už nějaké v provozu, přemýšlejte nad tím, jestli můžete dělat něco jinak, nabízet i jiné produkty (např. vybudovat i výrobu a nabízet kromě samotného masa i výrobky z něj).



Přemýšlejte nad tím, jestli můžete dělat něco jinak, nabízet i jiné produkty než samotné maso.

- Jsou v mém okolí podniky, jejichž služeb bych využíval? Pokud ano, jaká je kvalita jejich práce, ceny, logistika? V případě, že chcete vybudovat bourárnu, se bez spolupráce/využití služeb ani neobejdete. Maso do bourárny může přijít pouze ze schválených jatek! Spolupráce ale můžete využít také při dopravě vašich produktů, jejich propagaci a odbytu apod.

- Kdo a kde by byli moji zákazníci? Tohle je velmi důležité! Každá farma/každý podnik jsou svým způsobem specifické

a každý farmář/podnikatel jsou také specifictí. Je nutné si uvědomit, že přímý prodej koncovým zákazníkům je časově náročná činnost a stále se vyvíjí. Jiné to bude při prodeji zákazníkům v okolí velkého města, jiné v turisticky využívané oblasti v sezóně a mimo ni a jiné, pokud je farma/podnik v nějakém znevýhodněném regionu, mimo turistické trasy apod.

- Jak by se na farmu/do podniku zákazníci dostali? Pokud si mají zákazníci pro vaše produkty přijet, musí se k vám také dostat a mít kde zaparkovat. Je tedy nutné myslet na kapacitu a kvalitu silnic, které k vám vedou, a také na kapacitu případné parkovací plochy pro vaše zákazníky. Pokud je vaše farma u frekventované silnice, ale není u vás kde parkovat, jak se u vás mají zákazníci kvůli nákupu zastavit?

- Kapacity farmy/podniku (pracovní, finanční): vždy je potřeba myslet na to, aby záměr dával smysl z dlouhodobého hlediska. Pokud se např. na farmě zabýváte smíšenou výrobou a jste na to dva, kdo by se věnoval případné bourárně, práci v ní, komunikaci se zákazníky, odbytu apod.? Nemůžete být zároveň na několika místech, pokud budete na poli, nemůžete být u zvířat, nebo v potravinářském provozu. S tím se pojí také otázka finanční: pokud bude vybudování provozu stát několik milionů korun, je v silách farmy si na něj vůbec vydělat? Často se na financování takových záměrů využívá úvěr, budete schopni ho splácet? Nezatíží vás natolik, aby vás to ohrozilo?

- Co umím, čeho jsem schopen a čeho ne? Je potřeba si zodpovědně říct, jaké schopnosti máte, co dokážete/umíte a co už ne. Někdo je velmi dobrý v jednání s lidmi, v realizaci strategií a plánů, v obchodě. Někdo je zase rád „v pozadí“, počítá a přemýšlí. Nejlepší je, když se na farmě/v podniku takové povahy doplňují. Je velký rozdíl, pokud se odbytu a komunikaci se zákazníky věnuje někdo, koho to baví a má na to „buňky“, nebo když to dělá někdo, kdo musí, a nejde mu to. Zásadně se to projevuje na kvalitě komunikace se zákazníky a tím také na prodeji!

Produkce

- Co by byl můj produkt, v jaké podobě, v jakém množství, jak často? Toto bude potřeba dobře promýšlet. Ať už jde o maso nebo o mléko nebo třeba o ovoce, je potřeba si hned od začátku vše dobře plánovat. Ideální je navštívit několik podobných provozů, vše si dobře prohlédnout, a hlavně se ptát. Pamatujte si, že špatná otázka je pouze ta nepoložená!

- Bude nutné provoz registrovat/schválit státním úřadem? Záleží na druhu a rozsahu činnosti (bez registrace, s registrací, se schválením a registrací), druhu provozu (např. jatky jsou vždy schváleným a registrovaným provozem, nikdy jinak!), případně dalších parametrech.

- Jaké povinnosti budu muset plnit pro uvádění na trh: bude odbyt probíhat z farmy/podniku? Bude odbyt probíhat jinak? Bude ho zajišťovat někdo jiný/jiný podnik? Budu vyrábět „na sklad“, kde budu produkty balit, vážit, označovat?



Maso do bourárny může přijít pouze ze schválených jatek.

■ Rozumím patřičné legislativě (národní, evropská)? Toto je kruciólní otázka, kterou řešíme na každém semináři. Je nutné mít alespoň základní přehled o patřičné legislativě před tím, než se do přípravy potravinářského provozu pustíte. Bez toho se vám velmi rychle může stát, že a) porušíte nějakou legislativní podmínku, b) zbytečně bude plnit nějakou legislativní podmínku, která se vás ale netýká.

Jednání s příslušnými úřady

■ Jsem schopen argumentovat, diskutovat, nebo „vybouchnu“?: opakovat, opakovat, opakovat. Při jednání s úřady (SZIF, MZe, SVS) je potřeba být vybaven argumenty, připravovat podklady a konzultovat. Je potřeba vědět, co od úřadu chcete, a snažit se dát dohromady maximum informací a podkladů.

■ Prodej ze dvora: legislativní pojem pro odbyt některých zemědělských produktů. Je nutné se orientovat v legislativě, minimálně v zákoně č. 166/1999 Sb. a vyhlášce č. 289/2007 Sb.

■ Příprava projektu zpracovatelské kapacity: vždy doporučuji toto dělat s nějakým poradcem a s projektantem, který se v problematice vyzná. Malé potravinářské provozy mají svá specifika, je nutné na ně reagovat a zohlednit je.

■ Registrace/schválení provozu: navazuje na předchozí body. Je nutné se vyznat v tom, jaký je rozdíl mezi registrovaným a schváleným a registrovaným provozem, zda pro svou činnost budu takový provoz potřebovat, jaké musí splňovat parametry apod.

Samotný provoz

■ Mám vhodné prostory nebo jsem schopen/a vhodné prostory zařídit/vybavit/pronajmout/rekonstruovat/postavit?: vždy je potřeba zvážit, kde by na farmě/v podniku mohl potravinářský podnik vzniknout, jak bude napojen na sítě, kudy se do něj bude vstupovat, kudy se k němu dostanou zákazníci apod.

■ Plánování, konzultace, exkurze, dny otevřených dveří: viz předchozí body. Návštěvy jiných potravinářských provozů mohou přinést nový pohled na věc, ukázat provozní plusy a mínusy.

■ Stavební požadavky, hygiena, kolaudace prostor: realizaci každého potravinářského provozu nejdříve konzultujte na stavebním úřadě, aby bylo jasné, v jakém režimu budete provoz realizovat. Každý stavební úřad má své postupy, je potřeba na to myslet!

■ Případné dotační požadavky (nájemní smlouva/y, délka realizace projektu, rozhodnutí SÚ v termínu apod.): budete na realizaci potravinářského provozu využívat nějakou dotaci, např. z Programu rozvoje venkova, přes Místní akční skupinu (MAS) apod.? Pak je nutné dávat pozor na požadavky pravidel, studovat všechny podmínky, zajistit přípravu patřičných příloh a myslet na to, že se vše musí stihnout do určitého data!

Odbyt

■ Jak bude probíhat prodej: budu prodávat přímo z farmy/podniku? Nebo radši budu dodávat do obchodů, restaurací? Je možná nějaká spolupráce v regionu (zpracování, odbyt), nebo budu muset jezdit někam dále?

■ Sociální síť: jak jsem na tom s jejich používáním? Baví mě to, jsem v tom dobrý/á? Je velký rozdíl používat např. facebook pro komunikaci s přáteli a se zákazníky. Pokud chci používat e-shop, bylo by vhodné se na nějaké na internetu podívat, zjistit, jak fungují, co nabízejí apod.

■ Přímý prodej, bedýnky apod.: vím, co tyto možnosti obnášejí? Jsou v okolí nějaké fungující prodejní systémy, ke kterým bych se mohl/a přidat? V některých městech fungují velmi dobře spolkové prodejny (Praha, Příbor, Tišnov apod.), zde by také mohl být zájem.

■ Cenotvorba (náklady, výnosy, marže, dotace, úvěry apod.): to je Achillova pata mnoha malých zpracovatelů. Stanovit cenu



Mezi zákazníky jsou velmi oblíbené samoobslužné nákupy – ať již na farmě, nebo mimo ni.

produktu není jednoduché, vstupuje do ní mnoho proměnných: vnitropodnikové ceny, ceny energií, cena práce, ceny služeb, doprava, další fixní náklady. Je vždy potřeba vědět, zda je cena vašeho produktu realistická a adekvátní.

Myslete, prosím, na to, že s realizací potravinářského provozu nevyhnutelně vzroste administrativní zátěž. Bude

nutné zajistit sledování případných surovin a dalších produktů a vést záznamy. Bude nutné navrhnout etikety v souladu s požadavky příslušného státního úřadu. A vždy pozor na dodržování zásad provozního a sanitačního řádu zpracovaného pro váš podnik!

Text: Milan Kouřil (milan.kouril@centrum.cz)

2. díl

V minulém čísle Selské revue (2/2025) jsme se věnovali základnímu přehledu informací, které je vhodné dát dohromady před tím, než se na farmě pustíte do zpracování a odbytu vlastních produktů. Jako ve všech oborech, i ve zpracování produkce na farmě jsou důležité informace. Kdo má informace, má konkurenční výhodu. Je potřeba „jít s dobou“ a stále se učit novým věcem. Tak jako se vyvíjejí zemědělské stroje a technologie, tak se vyvíjejí také zpracovatelské technologie, metody propagace a prodeje apod.

Stále se bohužel ještě setkávám s názorem „jsem farmář/zemědělec a mám na starosti produkci. O prodej/odbyt at' se stará někdo jiný“. To je ale špatný přístup. O odbyt vašich produktů se postaráte nejlépe vy sami, protože víte, odkud pochází suroviny, které jste použili pro výrobu vašich produktů, pečovali jste o zvířata, od nichž pochází maso nebo mléko, starali jste se o úrodu na polích, v sadech a zahradách. To jsou informace, které dnes zajímají zákazníky, takový ten „příběh“ vaší farmy/podniku. Každá farma/podnik jsou jiné, liší se historií, místem a způsobem hospodaření. Všechny tyto informace činí jakýkoli farmářský produkt jedinečným a originálním. To je to, co budete se zákazníky vždy komunikovat, osobní zapojení, ruční práci, originalitu vašich produktů.

Propagace vaší činnosti a komunikace se zákazníky budou opravdu stěžejní body vaší činnosti. Musíte si zvyknout na skutečnost, že zahájením přímého odbytu vstupujete do úplně nové oblasti. Stavíte se na stejnou linii jako jakýkoli jiný výrobce potravin, bez ohledu na jeho velikost. Bude nutné se zamyslet minimálně nad následujícími body:

Propagace/komunikace:

- Uvědomte si prosím, že aktuální, správné a dostupné informace jsou součástí jakékoli efektivní propagace. Mají zákazníci šanci se o vás dozvědět? Je jasné, jaké produkty nabízíte? Jsou vaše informační zdroje aktuální? Je špatné, když si zákazník objedná zboží (např. maso z bouráky) a neví, zda objednávka byla přijata (nikdo s ním nekomunikuje) nebo dokonce v den nákupu zjistí, že se jeho objednávka někde ztratila, je neúplná apod. Musíte myslet na to, že takový zákazník si většinou u vás objedná jen jednou a už se nikdy nevrátí.

- Používáte sociální sítě a staráte se o ně? A tím opravdu není myšlen třeba váš osobní Facebook nebo Facebook vašich dětí. Zájemci o informace/zákazníci dnes čerpají informace hlavně ze sociálních sítí, proto je potřeba je udržovat zajímavé a aktuální. Není potřeba psát na web dlouhé články, stačí mít zajímavý Facebook, síť X/Twitter apod. plný fotek, krátkých novinek apod. Existuje hodně farem, které prostřednictvím Facebooku zvládají i objednávky/odbyt. V každém případě se soustřeďte na jeden, maximálně dva informační zdroje, není potřeba být zastoupen všude. Promyslete, zda si najmout

např. profesionálního fotografa, protože fotky na sociálních sítích jsou vaší vizitkou a musí prostě „zaujmout“.

- Co reklama? Je jasné, že většina z vás nemá s reklamními kampaněmi žádné zkušenosti. Zvláště v začátcích ale nelze spoléhat pouze na to, že si o vás lidé „řeknou“. Musíte se potencionálním zákazníkům ukázat, dokázat je zaujmout. Ptejte se svých kolegů, jak s reklamou a propagací začínali, na Facebooku lze objednat cílenou nebo necílenou reklamu apod. Velmi zajímavým propagačním



Zákazníci o vás musí vědět. Poslouží i lákavé cedule na frekventovaných místech v blízkosti vaší farmy.

zdrojem jsou různé regionální značky (např. Asociace regionálních značek), akce Místních akčních skupin, spolkové prodejny (Obživa, Hojnost, Viktorina Loca apod.). Všechny tyto organizace jsou již aktivní na sociálních sítích, mají své kontakty, pořádají různé akce, takže vám mohou s propagací určitě pomoci.

Prodej/odbyt

- Hodně dobře promyslete, jak bude samotný odbyt probíhat. Odbytem není myšlen pouze prodej, když zákazníkovi předáte svůj produkt a on vám zaplatí. V případě, že umožňujete předchozí objednání (např. u masa – balíčky nemáte k dispozici v den, kdy porážíte, ani sýry a další mléčné výrobky nejsou k dispozici v den, kdy dojíte) začíná odbyt objednáním vašeho produktu/produktů. Pokračuje potvrzením objednávky (ideálně písemně a ano, je úplně stejně jako např. na Alza.cz), případně další komunikací se zákazníkem (úprava objednávky, upřesnění objednávky, připomenutí výdejního/prodejního dne apod.).

- Efektivní komunikace se zákazníky je základem úspěšného odbyt. Dobrá rada zní „prodej/odbyt vás musí bavit“. Nesmíte dosáhnout stavu, že by se u vás zákazníci cítili jako v legendárního hospodě Na Mýtince, kde hostinskému vadilo, že „mu tam chodí lidi“. Každý z nás je na něco dobrý, něco ho baví a něco ne. Ideální by bylo, abyste v rodině našli toho, koho bude komunikace se zákazníky a odbyt opravdu bavit. Bude ochotná/ý si s lidmi povídat, odpovídat na jejich otázky (klidně i podesáté ten den) a bude k dispozici (email, telefon). Spoustu věcí mohou převzít moderní technologie (např. různé moduly e-shopů, které automaticky zákazníkovi potvrdí objednávku, připraví pro vás evidence objednávek apod.), ale komunikaci se zákazníky za vás nevyřeší.

- Spolupráce při odbyt: je možné, že ve vašem okolí má rozjetou fungující odbytovou kapacitu (faremní prodejna, obchod s potravinami, spolková prodejna, bistro apod.) někdo, s kým se znáte a dobře vycházíte. Nebyla by škoda takové možnosti nevyužít a neprobrat možnost společného odbyt? Pokud odbyt svých produktů svěříte do rukou někomu jinému, kdo ho bude dělat také dobře (nebo lépe než vy, protože bude vědět „jak na to“), pak by takový systém měl pro vás řadu výhod (úspora času, vyšší příjmy z prodeje, menší vratka zboží apod.).

Způsob prodeje/prostory prodeje

- V neposlední řadě je nutné promyslet, jak a kde bude prodej probíhat. Budete stavět faremní prodejnu? Budete své produkty rozvážet? Prodej bude sdílený? Nebo se pustíte do bezobslužných forem prodeje? Každá z těchto možností má svá pro a proti, mají jiné nároky na vaše kapacity (časové, finanční apod.) a znalosti. Pokud například zakoupíte automat na prodej vašich produktů, budete mít více času na jiné činnosti kromě prodeje (farma, rodina apod.), budou k vám chodit i zákazníci, kteří by k vám jinak nechoдили (např. z časových důvodů), na druhou stranu zmizí osobní kontakt se zákazníky, zpětná vazba od nich apod.

- Myslete na to, že váš prodejní prostor je vaší vizitkou! Ať už je to obchůdek na farmě, vyzvedávací prostor pro balíčky masa někde u bourárny, auto pro rozvoz objednávek nebo třeba výdejní/prodejní automat, vždy musí vše čisté, dobře



I auto pro rozvoz objednávek může být dobrou reklamou.



Prodejní automaty mohou být umístěny i mimo farmu, nejlépe na frekventovaných místech.

označené a provozované v souladu s platnou legislativou, aby si nikdo nemohl stěžovat. Mějte na paměti, že když máte např. od KVS registrovanou bourárnu a na farmu zakoupíte prodejní automat, jde z hlediska legislativy o samostatný provoz a vše musíte opět řešit s místně příslušnou KVS!

- Samostatnou kapitolou je diskuze o placení. V době covidu se skoro všude dalo zaplatit kartou, v současné době se hodně diskutuje o dostupnosti hotovosti apod. Myslete na to, že každá skupina zákazníků (lidé z okolí/lidé z daleka, lidé z měst/vesnic, státní zaměstnanci/zaměstnanci firem apod.) má svoje nakupovací a platící návyky a pokud o některou ze skupin nechcete přijít, je vhodné přemýšlet nad kombinací platebních metod. Diskuze o tom, že platební terminály jsou drahé, by již měla být překonána. Nejenom že platební terminál už dnes můžete udělat i z vlastního chytrého telefonu, ale spousta lidí už bez problémů umí platit naskenováním QR kódu (k tomu vůbec terminál nepotřebuje), z telefonního čísla na telefonní číslo apod. U spolkových prodejen a tzv. KPZ (většinou farmy pěstující zeleninu) je poměrně běžným způsobem placení dopředu, což je z hlediska cash-flow pro vás ta nejlepší možnost.

Myslete vždy na to, že jedině spokojený zákazník se vrátí, jedině spokojený zákazník se o vás při vhodné příležitosti

pozitivně zmíní a jediné spokojený zákazník bude ten, který vás v těžké době (určitě si pamatujete covid nebo začátek války na Ukrajině) podpoří svým nákupem. Čím více stálých zákazníků si „vychováte“, tím lepší pro vás přímý odbyt bude.

POZOR! Od 5. kola PRV (tj. od 29. května 2025) platí nová příručka pro zadávání veřejných zakázek – **verze 2**. V brožůře došlo mj. k navýšení limitů pro realizaci zakázky prostřednictvím přímého nákupu:

Neveřejný zadavatel a zároveň dotace max. 50 %	Kč bez DPH
Přímý nákup	Max. 6 mil. dodávky/služby/18 mil. stavební práce
Veřejný zadavatel nebo dotace vyšší než 50 %	Kč bez DPH
Přímý nákup	Max. 750 000 na dodávky/služby/stavební práce
Cenový marketing	750 000 – 3 mil. dodávky/služby nebo 9 mil. stavební práce
Zadávací řízení dle ZZVZ	Nad 3 mil. dodávky/služby nebo 9 mil. stavební práce

Znovu připomínám, dobrá příprava se vždy vyplatí, aneb „kdo je připraven, není překvapen“.

Text: Milan Kouřil (milan.kouril@centrum.cz)
Foto: Zdeněk Gorgoň a archiv Ekofarmy Člupy

Zvýšení limitů pro přímé nákupy však neznamená, že podpořené investice lze pořídit za jakoukoliv cenu. Veškeré výdaje musí být i nadále efektivní, hospodárné, účelné, přiměřené a odpovídat cenám v místě a čase obvyklým.

KATARÁLNÍ HOREČKA OVCÍ (BLUETONGUE)

- **vážný problém a hrozba pro všechny chovatele skotu, ovcí a koz**

Katarální horečka ovcí neboli bluetongue (KHO, BT, modrý jazyk) je infekční, nenakažlivé virové onemocnění ovcí, skotu, koz a volně žijících přežvýkavců. Jeho původcem je virus bluetongue (BTV), patřící do rodu Orbiviridae, čeledi Reoviridae, vyskytující se v mnoha (27) sérotypech. Nemoc se nešíří přímým kontaktem zvířat, ale přenáší se z krve nemocného zvířete na zdravé bodavým hmyzem, konkrétně pakomárky rodu Culicoides, tzv. tiplíky. Onemocnění je významné z hlediska veterinárního, ekonomického i obchodního, protože může způsobovat vysokou mortalitu u ovcí, některé sérotypy ale i u skotu, poruchy reprodukce, snížení užitkovosti a omezovat mezinárodní obchod se zvířaty a živočišnými produkty.

Do nedávné doby jsme se o toto onemocnění vůbec nezajímali, protože jeho výskyt byl vázán na určité klimatické podmínky (teplá, vlhká), konkrétně se jednalo o oblasti omezené 35° jižní šířky až 40° severní šířky. V Evropě byl tudíž zjišťován jenom občasný výskyt na jihu Evropy, a to pouze jednoho sérotypu BTV-4.

V posledních třiceti letech se ale situace změnila. Vlivem klimatických změn, globalizace a intenzivního obchodu se zvířaty se virus rozšířil i do oblastí mírného pásu, včetně severní Evropy. Významným mezníkem byl rok 2006, kdy byl v Nizozemsku, Belgii a Německu poprvé zaznamenán sérotyp BTV-8. Způsoboval klinické příznaky nejen u ovcí, ale i u skotu, což je v Evropě neobvyklé. Od té doby se v Evropě objevily i další nové sérotypy. Mezi nimi jsou sérotyp BTV-6 (říjen 2008, Nizozemsko), BTV-25, neboli Toggenburg orbivirus (2008, Švýcarsko), BTV-11 (Belgie, rok 2009), BTV-14 (listopad 2012, Lotyšsko, Estonsko, Litva a Polsko) a BTV-27 (2014, Francie), přičemž šlo většinou o infekce bez klinických příznaků. Sérotypy BTV-4 a BTV-8 byly opakovaně v 21. století potvrzeny ve Španělsku a Itálii.

K dramatické změně situace v Evropě a také v ČR došlo v roce 2023. V tomto roce bylo zaznamenáno významné rozšíření sérotypu BTV-3. Ohniska s výraznými klinickými projevy

nemoci byla potvrzena v Nizozemsku, Belgii a Německu, dále byla hlášena ohniska ze Španělska, Francie, Lucemburska a Švýcarska (zde šlo o BTV-4 a BTV-8 v Andoře). V roce 2024 situace přetrvávala, s rozšiřováním a vznikem nových ohnisek. Dopad tohoto rozšíření infekce, které u dospělých kusů ani klinicky nebylo nijak patrné, však zaznamenáváme i v letošním roce, kdy se řada chovatelů ovcí a koz a zejména masného skotu potýká s porody máloživotaschopných či různě deformovaných mláďat a s porody mláďat s různými neurologickými příznaky.

Jak dochází k rozvoji onemocnění

Hlavním přenašečem KHO (vektorem) jsou drobní krev sající pakomáři rodu Culicoides. Tito jsou aktivní zejména v teplých měsících, kdy je riziko šíření nejvyšší. K šíření přispívá i pohyb infikovaných zvířat a obchod se zvířaty.

Do organismu se virus BT dostane kousnutím infikovaného pakomára. V místě vstupu infekce dochází k jeho primárnímu pomnožení, poté proniká do regionálních lymfatických uzlin a následně se dostává do krevního oběhu, čímž nastupuje virémie. Virus má afinitu k buňkám výstelky cév, takže způsobuje jejich poškození a zvýšenou propustnost. Důsledkem je rozvoj otoků, krvácení a nekrotizace v různých tkáních, zejména v dutině ústní, na jazyku, pyscích, sliznicích a kůži. U některých zvířat dochází k rozvoji sekundárních bakteriálních infekcí, které zhoršují průběh onemocnění.

Jaké jsou klinické příznaky

Ovce jsou nejvíce ohroženým druhem k infekci BTV. Průběh onemocnění je proto u nich často akutní až perakutní, s vysokým procentem úhynů, v závislosti na patogenitě viru může uhynout až 30 % vnímavých zvířat. Inkubační doba je 5–10 dní, po této době jsou viditelné tyto příznaky:

- Horečka (až 42 °C)
- Deprese, nechutenství, apatie
- Otok pysků, jazyka, hlavy a krku (jazyk může být cyanotický – „modrý jazyk“)

- Slinění, výtok z nosu, slzení
- Krváceniny a vředy na sliznici dutiny ústní
- Obtížné dýchání (dyspnoe)
- Kulhání, otok a zánět korunky s viditelným překrvením (zčervenání na přechodu kůže a rohoviny paznehtů = diferenční diagnostický příznak od SLAKu), bolestivost končetin
- Ztráta hmotnosti, snížení produkce vlny a mléka
- U březích ovcí potraty nebo porody slabých jehňat

U BTV-3, který se rozšířil v roce 2024 i v ČR, byly a jsou zaznamenávány všechny výše vyjmenované příznaky, nejnápadnějším jsou právě poruchy reprodukce, od snížení porodnosti, přes aborty po porody slabých, máloživotaschopných, různě deformovaných mláďat a mláďat s nepřírozeným chováním. Uvedené příznaky jsou velmi podobné také jinému vysoce infekčnímu onemocnění, kterým je slintavka a kulhavka, jejíž možné rozšíření dělalo chovatelům v ČR v letošním roce velké obavy v souvislosti s řadou ohnisk této nákazy na Slovensku a v Maďarsku.

Skot je obecně odolnější, většina infekcí u něj probíhá subklinicky nebo jen s mírnými příznaky. Je však dlouhodobým nosičem viru (60 - 100 dnů). U některých sérotypů (např. BTV-8 a BTV-3) však mohou být příznaky výraznější. U koz jsou klinické příznaky vzácné, většina infekcí probíhá bez příznaků. U volně žijících přežvýkavců je průběh většinou mírný, ale některé druhy mohou být významným rezervoárem viru.

Situace v České republice

První ohnisko KHO v ČR (po 15 letech bez výskytu) bylo potvrzeno dne 6. 9. 2024 na hospodářství s chovem ovcí, koz a skotu v Jindřichovicích, okres Sokolov, Karlovarský kraj. Byl potvrzen sérotyp BTV 3. Během září až listopadu došlo k rychlému rozšíření nákazy do krajů Karlovarského, Ústeckého, Libereckého, Plzeňského, Jihočeského, Středočeského a Vysočiny - 1 ohnisko.

Při potvrzení výskytu KHO nastupují ze strany SVS ČR následující mimořádná veterinární opatření:

- Vyhlášení ohniska
- Vymezení ochranných pásem o poloměru 150 km kolem ohniska (= ochranné pásmo 50 km, pásmo dozoru 100 km)
- Omezení přemísťování vnímavých zvířat (výjimka - na jatky) a zárodečných produktů
- Opatření ve všech zařízeních, která mají epizootologickou souvislost s ohniskem
- Je možné nařídit vakcinaci
- Nahlášení ohniska do databáze ADIS, elektronického systému Evropské komise pro hlášení nálezů. Současně se hlásí i do systému WAHIS, databáze WOAH (World Organization for Animal Health). Povinné je ale hlášení pouze 1. ohniska.

Od 30. 10. 2024 bylo pásmo KHO v ČR rozšířeno na celou ČR, platila celostátní mimořádná veterinární opatření a celá ČR tak ztratila status státu prostého KHO. Celkem bylo k 31. 12. 2024 v ČR potvrzeno 115 ohnisk KHO. Státní veterinární správa ČR zavedla od listopadu 2024 entomologický monitoring, který sleduje výskyt vektorů v rizikových oblastech, za účelem stanovení období prostého výskytu vektorů nákazy katarální horečky ovcí. V ČR bylo umístěno 39 lapačů,

odběr vzorků probíhal 1x týdně. Pasti na odchyt hmyzu byly a jsou umístěny na hospodářstvích s chovem přežvýkavců - majitel hospodářství/chovatel má na rok 2024 nárok na příspěvek za instalaci a údržbu pasti (příspěvek činí 500 Kč měsíčně). Entomologický monitoring probíhal i během období bez výskytu vektorů - odběr vzorků 1x měsíčně.

■ Na základě výsledků entomologického monitoringu bylo od 29. 11. 2024 v ČR vyhlášeno období sezónně prosté katarální horečky ovcí. Toto období bylo v ČR ukončeno k 1. květnu 2025 a souvisí se znovu začínající aktivitou krevsajícího hmyzu, který nákazu přenáší (tiplíků rodu *Culicoides*).

■ SVS ČR proto k 1. květnu 2025 stanovila v ČR pásmo katarální horečky ovcí, které zahrnuje zhruba dvě třetiny území státu. Jedná se o Karlovarský kraj (všechny okresy), Ústecký kraj (všechny okresy), hlavní město Praha, Středočeský kraj (všechny okresy), Liberecký kraj (všechny okresy), Plzeňský kraj (všechny okresy), Jihočeský kraj (všechny okresy), Kraj Vysočina (okres Pelhřimov, okres Havlíčkův Brod, okres Jihlava), Pardubický kraj (okres Pardubice, okres Chrudim) a Královéhradecký kraj (všechny okresy).

■ V pásmu budou platit mimořádná veterinární opatření upravující zejména podmínky přemísťování zvířat vnímavých k naze (skotu, ovcí a koz) v rámci ČR z hospodářství v této oblasti do hospodářství mimo pásmo. Cílem opatření je zamezit šíření KHO v rámci ČR. Podmínky k přemísťování vnímavých zvířat vzhledem ke KHO do jiných členských států jsou zveřejněny na webových stránkách SVS ČR.

■ V roce 2025 je z krajů ČR, v nichž byl potvrzen výskyt KHO, hlášena u skotu i ovcí vyšší incidence porodů života neschopných mláďat, mrtvých mláďat, mláďat s malformacemi a dále v menší míře i abortů. Jedná se velmi pravděpodobně o důsledek nákazy KHO z podzimního období, přičemž některé chovy mají ztráty na telatech i 20 - 30 %. Chovatelé také popisují narození mláďat s různě atypickým chováním. Na tomto základě došlo k úpravě podmínek některých dotačních programů MZe.

■ Do Metodiky kontroly zdraví a nařízené vakcinace pro rok 2025 byly zařazeny nové kódy ke KHO pro vyšetření telat/zmetků a zmetalek. Tyto kódy napomohou určení příčiny ztrát na telatech v chovech a zároveň ušetří chovatelům náklady na laboratorní diagnostiku těchto problémů v chovech. Dále pro vyšetření telat, u nichž existuje podezření na infekční příčinu těchto stavů: postižení malformacemi, postižení centrálního nervového systému a úhyn v kratším časovém úseku po porodu (do 3 dnů). Uvedená vyšetření jsou hrazena ze státního rozpočtu.

■ Nový kód ke katarální horečce ovcí byl zařazen i pro chovatele ovcí. Jde o kód EpA656 KATARÁLNÍ HOREČKA OVCÍ - BLUETONGUE - VyLa - virologické vyšetření (PCR). Vyšetřovat se budou všechny zmetalky (1 odběr) - odběr a vyšetření se provede bezprostředně po zmetání. Na vyšetření bude přednostně odeslán vzorek krve s K3EDTA. Rozsah vyšetření určí ÚVS SVS. Toto vyšetření bude také hrazeno ze státního rozpočtu.

Jak lze diagnostikovat KHO

Diagnostika KHO je založena na kombinaci sledování klinických příznaků, epizootologické situace a laboratorního

vyšetření zaměřeného na průkaz viru či protilátek proti BTV. K laboratorní diagnostice se využívají metody:

PCR detekce přítomnosti virové RNA v krvi, ELISA pro detekci protilátek proti BTV a případně se provádí izolace viru v buněčných kulturách.

Z hlediska diferenciální diagnostiky je důležité odlišit další onemocnění s podobnými příznaky, kterými jsou např. slintavka a kulhavka, vezikulární stomatitida, mor malých přežvýkavců, infekce Schmallenberg virem aj.

Prevence a kontrola KHO

Vzhledem ke způsobu šíření nákazy je velmi obtížné provést účinná mechanická opatření proti průniku dané nákazy do chovu. Není možné hermeticky uzavřít chov, stejně tak je nerealné zajistit dlouhodobou úplnou likvidaci tiplíka v okruhu hospodářství. Používání repelentů a insekticidů je také sporné, vzhledem k omezené době jejich účinnosti. Stejně má pouze částečnou účinnost omezení pastvy zvířat v době nejvyšší aktivity tiplíků (večer, noc).

Základem prevence proto je vakcinace. V Evropě jsou již dlouhodobě k dispozici inaktivované vakcíny proti hlavním sérotypům (BTV-4, BTV-8). Vakcinace těmito vakcínami je bezpečná a účinná s pravidelným obnovováním a přizpůsobením aktuální epizootologické situaci.

V říjnu 2024 byla v ČR pro užití na našem území registrovaná za mimořádných okolností (v souladu s podmínkami stanovenými v člácích 25 až 27 v nařízení EU 2019/6) vakcína BioBos BTV 3. Vakcína byla vyvinuta firmou Bioveta, a.s., a je určena právě k prevenci infekce KHO způsobené sérotypem **BTV-3**. Uvedená vakcína byla již od léta 2024 distribuována

v západní Evropě pod názvem Bultavo, bylo jí prodáno cca 18 mil dávek, takže její použití, účinnost a bezpečnost byla v praxi dostatečně vyzkoušena.

Výrobce doporučuje u ovcí její dávkování v množství 1 ml subkutánně v jedné dávce, zatímco u skotu doporučuje intramuskulární aplikaci 1 ml ve 2 dávkách po třech týdnech. Lze vakcinovat i březí zvířata, stejně tak jako plemeníky. Vzhledem k výrazným dopadům infekce do oblasti reprodukce je zřejmě nejvhodnější dobou pro podání vakcíny období před připouštěním, nicméně v případě rizika rozvoje nákazy je potřeba vakcinaci v předstihu provést kdykoli během reprodukčního cyklu zvířat.

Nástup imunity je ověřen 3 týdny po primární vakcinaci jak pro ovce, tak pro skot. Doba trvání imunity v případě vakcíny BioBos BTV3 není dosud stanovena, studie pro půlroční dobu trvání imunity budou dle držitele registrace předloženy v červnu. Výrobce předpokládá její trvání po dobu 12 měsíců. Podávání vakcíny je dle výrobce možné zahájit již od ukončení 1 měsíce věku zvířete.

Opětovné posouzení registrace bude provedeno po jednom roce od udělení registrace, tj. v říjnu 2025.

Článek vychází z poznatků přednesených na webináři VÚVeL ACADEMY Bluetongue v otázkách a odpovědích, který byl uskutečněn 29. 4. 2025. Z prezentací je k dispozici sborník na <https://www.vri.cz/archiv-vuvel-academy-a-ctpz/>. Aktuální informace ke KHO jsou dostupné na webu SVS ČR: <https://www.svscr.cz/kataralni-horecka-ovci-aktualni-informace/>. Článek byl financován MZe- R0523.

doc. MVDr. Soňa Šlosárková, Ph.D.

INFEKČNÍ KULHÁNÍ OVCÍ

Jedná se o bakteriální onemocnění postihující všechna plemena a věkové kategorie ovcí. Kromě ovcí se vyskytuje i u kozorožců a koz. U koz klinické onemocnění propuká jen vzácně a zvířata slouží spíše jako nosiči. Při výskytu ve stádě způsobuje ekonomické ztráty v důsledku hubnutí postižených kusů, sníženého zabřezávání bahnic, snížení doживosti a zhoršených přírůstků jehňat. Zhoršená může být i kvalita vlny. Vyskytuje se celosvětově.

Hlavním původcem onemocnění je bakterie *Dichelobacter nodosus*. Roste bez přístupu vzduchu a její výskyt je vázán na rohovinu paznehtů ovcí. Ve vnějším prostředí je schopen přežít pouze omezenou dobu (za vhodných podmínek ne více než 2 měsíce). Přesná doba přežití v odřezcích rohoviny po úpravě paznehtů není známa. Pro rozvoj klinických příznaků je nutná souhra více faktorů. Mezi hlavními se uvádí prvotní poškození kůže mezipaznehtí trvalým vlhkem a dalšími druhy bakterií jako např. *Fusobacterium necrophorum* (bakterie všudypřítomná v prostředí), *Trueperella pyogenes*, spirochétami.

Závažnost onemocnění závisí jednak na podmínkách prostředí, ve kterém jsou ovce chovány (vlhké a relativně teplé prostředí a špatná zoohygiena podporují vznik onemocnění), jednak na variantě *Dichelobacter nodosus*, která je ve stádě přítomná. Podle druhu enzymů (proteáz), které rozkládají rohovinu paznehtů, lze rozlišit dvě „varianty“

bakterie – benigní (způsobující relativně lehčí průběh) a virulentní (spojenou s těžkým průběhem). Při benigní formě se objevují šedavé lepkavé nálepy a zánět mezipaznehtí, které se mohou rozšířit na vnitřní stěnu paznehtu. Při virulentní formě dochází postupně k zánětu chodidla a vnější stěny paznehtů, následně jejímu uvolnění. Prostor mezi rohovinou a škárou paznehtí je vyplněn šedavou mazlavou zápachající hmotou. Obě varianty onemocnění jsou spojeny s kulháním postižených kusů. Zvířata při pasení často „klečí“ na předních končetinách. Bylo prokázáno, že v jednom stádě, popř. na jednom zvířeti se mohou současně vyskytovat benigní i virulentní kmeny současně.

V populaci ovcí existují bezpříznakoví nosiči *D.nodosus*, a to i virulentní formy, kteří jsou častým zdrojem pro zavlečení onemocnění do zdravého stáda nákupem např. plemenného materiálu.

Pravděpodobnou diagnózu stanoví veterinární lékař na základě příznaků onemocnění. Případné laboratorní potvrzení kultivací původce je poměrně obtížné. Speciální půdy pro kultivační vyšetření jsou obtížně dosažitelné, vzorky jsou často silně kontaminované a další důležité laboratorní kroky, jako určení virulentní a benigní formy bakterie nejsou podle literatury dříve prováděnými postupy spolehlivé. Proto jsme se na našem pracovišti rozhodli převzít metodu švýcarských kolegů, která je založena na metodách PCR. Ve Švýcarsku je používána nejen k laboratornímu potvrzení onemocnění, ale i k provádění ozdravování švýcarských stád

ovcí od infekčního kulhání. Reakci PCR provádíme ve dvou krocích. V prvním kroku detekujeme obecně přítomnost bakterie *D.nodosus*. Ve druhém kroku se provádí rozlišení virulentní a nevirulentní formy. Vyšetření umožňuje i odhalení bezpříznakových nosičů.

Jako vzorek se odebírají stěry z mezipaznehtí na suchý nebo fyziologickým roztokem zvlhčený tampón. Další vhodnou variantou je tzv. eSWAB. Rozhodně nelze použít velmi rozšířené tampony s aktivním uhlím (Amies). Jedním tampónem se provede stěr ze všech čtyř mezipaznehtních prostorů jedné ovce, přičemž se tampón mezi jednotlivými odběry

otočí o 90°. Pro zjištění, zda je onemocnění ve stádě přítomno, je možné směsně vyšetřit až deset takto odebraných stěrů. Pro vyšetření by měla být vybírána zvířata kulhající, se změnami na rohovině paznehtů, zvířata příkoupená nebo po výstavě, popř. další náhodně vybrané kusy.

Kontakt na laboratoř:

Mgr. Šimek Bronislav

vedoucí oddělení molekulární biologie SVÚ Jihlava

+420567143277

+420724357323

simsek@svujihlava.cz

■ PŘIPRAVOVANÉ AKCE

Vážení chovatelé,

na níže uvedeném odkazu naleznete záznam webináře na téma Pseudotuberkulóza (CLA), co dál?, který proběhl 29. 4. 2025 pod vedením doc. Šlosárkové. <https://www.vri.cz/seminare-vuvel-academy-8/>

Další připravované téma se týká genomiky, jejích možností pro naše chovy a praktického využití. Webinář proběhl v měsíci červnu. Záznam naleznete také na webu VRI, konkrétní odkaz v aktualitách na webu SCHOK z.s., podobně jako záznam webináře o CLA.

■ PŘÍPRAVA BAHNIC PŘED ZAPOUŠTĚNÍM A VLIV PRUBÍŘŮ NA SYNCHRONIZACI STÁDA

Období bahnění máme z valné většiny za sebou, a proto je důležité se postupně připravit na další sezónu zapouštění. Inspiraci nám mohou být zkušenosti chovatelů z Anglie. Regenerace bahnic po odstavu a jejich následná tělesná kondice představuje významný faktor, který může výrazně ovlivnit následné zabřezávání, četnost vrhu, ale také pozitivně zapůsobit na celý průběh březosti. Jak tedy hodnotit tělesnou kondici bahnic?

Využití flushingu neboli krmného šoku před zapouštěním je mezi chovateli známá věc, ale jak dosáhnout přirozené synchronizace říje? Právě na tyto otázky nám odpoví následující úryvky z časopisu Sheep Farmer.

Ing. Anna Poborská, Ph.D.

Příprava bahnic na zapouštění

Podle Amey Brassingtonové z AHDB je období po odstavu a zasušení ideální dobou pro zajištění správné kondice bahnic pro zapouštění.

Uvádí, že v této době je třeba plánovat přípravu bahnic, aby získaly zpět kondici, kterou ztratily během laktace, a byly připraveny na zapouštění a březost.

„Dříve jsme odstav považovali za čas, kdy jsme mohli udělat tlustou čáru za obtížným obdobím ultrazvuků, bahnění, ale tímto nic nekončí, je potřeba začít znovu. Údaje z projektu AHDB Sheep KPI ukázaly, že vliv tělesné kondice (neboli body condition score = BCS) na produkční cyklus začíná dříve, než si mnozí myslí, a může ovlivnit produkci v následujícím roce,“ říká paní Brassingtonová.

„Výsledky studie ukázaly, že kondice bahnic při odstavu může mít vliv na procento zabřeznutí, přičemž u bahnic s nižším BCS je větší pravděpodobnost, že v následujícím cyklu budou mít pouze jediné jehně. Ovlivněn je tedy počet narozených jehňat, ale také jejich hmotnostní přírůstek během odstavu.

„To znamená, že je důležité, aby bahnice dosahovaly správné BCS po celý produkční cyklus, a je obzvláště důležité, aby před zapouštěním získaly dostatečnou kondici, která zajistí maximální procento zabřeznutí.“

Hodnocení kondice

Kondice bahnice se hodnotí na základě množství tělesného tuku, které má. Kromě nemoci je nejčastější příčinou špatné kondice bahnic výživa, která neodpovídá jejich nutričním požadavkům. Pravidelné hodnocení BCS poskytuje užitečné informace o správně sestavené krmné dávce, popřípadě kvalitě pastviny a zdravotním stavu stáda. Provádění bodového hodnocení v klíčových obdobích, jako je odstav a zapouštění, může pomoci rychle identifikovat hubené/podvyživené bahnice a umožnit odpovídající úpravu krmiva.

„Cílová hodnota BCS pro horské a podhorské ovce je 3,0 a pro nížinné 3,5,“ radí paní Brassingtonová. „Bahnice by měly být při zapouštění v cílové tělesné kondici, aby se optimalizovala užitkovost. Pokud jsou bahnice hubené, uvolňují méně vajíček, a proto je pravděpodobné, že budou mít méně jehňat. Jehnice s vyšším BCS ovulují více než hubenější bahnice. Pokud je BCS příliš vysoké, jejich říjová aktivita může být snížena a může u nich dojít k vyššímu úhynu embryí v důsledku cirkulujících mastných kyselin v krvi.“

Zvažte vyřazení

„Pokud jsou bahnice pod cílovou hodnotou BCS, tedy při hodnotě 2,5 a méně, zvažte vyřazení bahnic před zapouštěním, protože tyto ovce mohou později způsobovat problémy.

■ PLSTĚNÉ VLOŽKY DO BOT

Každý podzim se zřejmě zamýšlíte nad tím, jestli jste správně vybaveni na mrazivé zimní počasí. Říká se, že zima jde od noh, a proto by právě zateplená obuv měla být na prvním místě. S tím si poradí vlněné vložky do bot, které si hravě můžete vyrobit u sebe doma.

K výrobě budete potřebovat: česanec vlny, starou záclonu, bublinkovou fólii, horkou vodu (nikoliv vařící), obyčejné mýdlo, hadr, malý ručník, ostré nůžky, tužku a vložku do bot v požadované velikosti.



Nejprve začnete s vrstvením, kdy si z česance oddělíte kousky vlny, které si naskládáte na bublinkovou fólii ve vodorovném směru těsně za sebe do jednotlivých řad tak, aby vám vznikl tvar vlněného čtverce. Poté stejnou metodou naskládáte druhou vrstvu vlny ve svislém směru. Dále můžete přidat další vrstvy dle požadované tloušťky vložek. Mezi jednotlivými kousky vlny by neměla vzniknout žádná viditelná mezera.

V dalším kroku si připravíte horkou vodu, ve které několikrát promneme mýdlo do chvilky, než se na hladině vytvoří vrstva mýdlových bublin. Nyní jsme připraveni začít tvořit vlněné plátno. Při pokládání počítejte s tím, že se vám plátno zhruba o 1/3 zmenší.



Celý vlněný čtverec zakryjete starou záclonou a dlaněmi si na něj nanese mýdlovou vodu do té míry, než vlna úplně neklesne na bublinkovou fólii. V této fázi je nutné, aby se jednotlivá vlákna spolu propojila a tím vytvořila celistvé plátno. K tomu využijete vaše šikovné dlaně, které položíte

na záclonu a začnete jimi jemně kroužit po celém čtverci. Postupně přidáváte na tlaku. Po pár minutách odkryjete záclonu, otočíte plátno a opět ho zakryjete. Stejnou metodou pokračujte i na této straně. Takto opakujte ještě několikrát, dokud nebude plátno pevné.



Nyní můžeme přistoupit ke srážení. Připravte si výsledné plátno, které srolujete do ruličky a povalujte ho po bublinkové fólii tak, aby se více zpevnilo a vy jste z něj vyždímali veškerou vodu. Opakujte vícekrát i z druhé strany a můžete pořádně přitlačit. Ve chvíli, kdy je plátno velmi hutné, pevné a vysrážené zhruba o třetinu, ho dejte vysušit.



Nyní už zbývá jen poslední krok, ve kterém si vystříhnete vaše vlastní hřejivé vložky. Na suché plátno si položte vložku ze svých bot, kterou si obkreslete dvakrát vedle sebe a vystříhnete. A máte hotovo!



■ PŘEDSTAVUJEME ČLENY KLUBU ZPRACOVATELŮ VLNY A JINÝCH PŘÍRODNÍCH MATERIÁLŮ

Lada Teichmannová z Farmy pod Radhoštěm

Před téměř dvaceti lety jsme založili chov ovcí a za pár měsíců nás čekalo první stříhání, kdy jsme se museli zamyslet, jak nejlépe s vlnou naložíme. A tak mě zaujalo ruční zpracování vlny mokrou technikou plstění. Abych se tuto techniku správně naučila, zúčastnila jsem se praktického kurzu, ve kterém mi bylo ukázáno, jak s vlnou pracovat. Postupně jsem začala vyhledávat inspiraci a rozšířila škálu výrobků.

S výstavami našich ovcí jsme spojili i prodej ručně vyráběných vloček do obuvi, kabelek, šál a dalšího zboží. Začínala jsem s prodejem mnou již vytvořeného zboží a postupně jsem se přiklonila i k zakázkové výrobě. Přelomovým rozhodnutím se stala návštěva zahraničního kurzu ve Slovinsku, díky které jsem se naučila vyrábět tradiční metodou vlněné klobouky. Právě moje klobouky se ihned staly velmi poptávaným zbožím.

Z malého koníčku se rázem stala moje práce, která mi dělá radost a naplňuje mě. Mé každodenní kroky teď míří z dílny



Lada předvádí model Katky Vodrážkové

na naši velkou farmu a zpět. Dnes objíždím své oblíbené řemeslné trhy, na které se vracím každoročně, a to především kvůli věrným zákazníkům, se kterými jsem si vybudovala velmi silné pouto.

■ TISKOVÁ ZPRÁVA SVS Z 30. 4. 2025

Česká republika od května přestává být sezónně prostá katarální horečky ovcí

K 1. květnu 2025 končí v ČR tzv. období sezónně prosté katarální horečky ovcí (KHO). Tato skutečnost souvisí se znovu začínající aktivitou krevsajícího hmyzu, který nákazu přenáší (tiplíků rodu Culicoides). Státní veterinární správa (SVS) proto k 1. květnu stanovuje pásmo katarální horečky, které zahrnuje zhruba dvě třetiny ČR. V pásmu budou platit mimořádná veterinární opatření (MVO) upravující zejména podmínky přemísťování zvířat vnímavých k nákaze (skotu, ovcí a koz) v rámci ČR z hospodářství v této oblasti do hospodářství mimo pásmo. Cílem opatření je zamezit šíření KHO v rámci ČR.

Obnovené pásmo o výměře zhruba 51 000 km² zasáhne do 10 krajů (osmi celých krajů a částečně do Kraje Vysočina a Pardubického kraje). Pásmo zasáhne konkrétně: Karlovarský kraj (všechny okresy), Ústecký kraj (všechny okresy), hlavní město Praha, Středočeský kraj (všechny okresy), Liberecký kraj (všechny okresy), Plzeňský kraj (všechny okresy), Jihočeský kraj (všechny okresy), Kraj Vysočina (okres Pelhřimov, okres Havlíčkův Brod, okres Jihlava), Pardubický kraj (okres Pardubice, okres Chrudim), Královéhradecký kraj (všechny okresy).

Pásmo svou rozlohou odpovídá pásmu z října 2024, kdy zahrnovalo oblast kolem tehdejších ohnisek KHO. „Předpokládá se, že právě v těchto oblastech se začne nákaza v období s aktivitou tiplíků opětovně šířit. Omezeno bude přemísťování zvířat ven z pásma, v rámci pásma nikoliv. V pásmu již na rozdíl od loňského roku nebudou vyhlášována ohniska KHO a nebudou přijímána veterinární opatření pro chovy s laboratorně

potvrzeným výskytem nákazy,“ uvedl ústřední ředitel SVS Zbyněk Semerád. ČR i nadále zůstává členským státem bez statusu prostého ke KHO pro celé území. Na přemísťování zvířat do členských států nemá vymezené pásmo žádný vliv.

Z chovů v pásmu bude od května do části ČR mimo pásmo možné přesouvat pouze zvířata ošetřená v souladu s MVO repelenty či insekticidy proti tiplíkům, a navíc negativně vyšetřená na KHO nebo zvířata vakcinovaná a v imunitě. Podmínkou bude zároveň veterinární osvědčení vydané místně příslušnou KVS. Tyto podmínky neplatí pro přemísťování zvířat na jatka.

Od podzimu na vybraných hospodářstvích probíhá ve spolupráci se Státním veterinárním ústavem Jihlava entomologický monitoring – odchyt hmyzu prostřednictvím speciálních lapačů. V dubnu již byl zaznamenán první záchyt tiplíků v jednotkách kusů.

Po ukončení období sezónně prostého KHO v ČR již nebude možné při vývozu zvířat z celé ČR využívat status „státu sezónně prostého KHO“. Některé státy, konkrétně Chorvatsko, Španělsko, Itálie, Bulharsko, Rakousko či Slovinsko umožňovaly dovoz zvířat z ČR coby státu bez vyšetření na KHO. Nyní bude nutné využít pro přemísťování zvířat do jiného členského státu jinou možnost pro přemísťování. Podmínky pro přemísťování do ČR jsou popsány na následujícím odkazu.

<https://www.svscr.cz/zdravi-zvirat/premistovani-zvirat-vnimavych-ke-kataralni-horecce-ovci-kho-v-ramci-evropske-unie/>

Katarální horečka ovcí je virové onemocnění domácích a divoce žijících přežvýkavců. Nákaza postihuje především ovce, kozy a skot. U skotu většinou nedochází k výskytu klinických příznaků. Onemocnění je přenášeno krev sajícím hmyzem, konkrétně tiplíky. Nákaza se projevuje horečkou,

záněty a otoky v oblasti dutiny ústní, nozder, víček, uší, postiženy mohou být i paznehty. Zejména na sliznici dutiny ústní se objevují krváceniny a vředy.

<https://www.svscr.cz/zdravi-zvirat/kataralni-horecka-ovci-bluetongue/>

Jak SVS upozornila již začátkem února v tiskové zprávě, v zimním období se v oblastech ČR, kde byla loni KHO potvrzena, začaly objevovat v chovech skotu ve vyšší míře potraty, porody života neschopných mláďat, případně mláďat

s malformacemi. „Jednalo se se velice pravděpodobně o důsledek nákazy KHO z podzimního období. Jako nejúčinnější ochranu proti pozdějšímu rozšíření nákazy do chovů proto SVS doporučila provedení dobrovolné preventivní vakcinace zvířat v chovu proti sérotypu 3 katarální horečky registrovanou vakcínou,“ uvedl Semerád.

Petr Vorlíček
tiskový mluvčí SVS

22. 5. 2025

Státní veterinární správa dnes upravila mimořádná veterinární opatření (MVO) proti šíření katarální horečky ovčí (KHO). Úprava mění pravidla pro tzv. svody zvířat vnímavých ke KHO na vozidle za účelem jejich vývozu do jiných členských zemí EU i zemí mimo EU (třetích zemí).

Na vozidla nakládající v pásmu katarální horečky v České republice vnímavá zvířata (především skot, ovce nebo kozy) za účelem jejich následného přemístění do zahraničí, bude možné v případě další nakládky nakládat pouze zvířata z chovů nacházejících se v pásmu. Jakmile vozidlo pásmo KHO opustí, nebude již moci naložit další zvířata z jiných chovů mimo pásmo. V oblasti ČR mimo pásmo mohou být na takové vozidlo naložena další zvířata pouze v zařízeních pro svody kopytníků, přičemž zvířata pocházející z pásma a vstupující do zařízení pro svody kopytníků musí splnit veškeré podmínky vyplývající jim z příslušného MVO. To mimo jiné znamená, že musí být provázena veterinárním osvědčením a ošetřena insekticidy či repelenty proti útokům tiplíků (s výjimkou zvířat přepravovaných na jatka). Úprava MVO souvisí s dnešní změnou MVO proti zavlečení slintavky a kulhavky (SLAK), jejichž součástí je změna pravidel pro svody

zvířat na vozidlech. Změna začíná platit od půlnoci z 22. na 23. května.

Druhou dnešní změnou je rozšíření pásma katarální horečky o jeden okres – Žďár nad Sázavou. Důvodem je nově potvrzený výskyt nákazy v tomto okrese.

Mapa - Pásmo katarální horečky ovčí (KHO) od 22. 5. 2025



TISKOVÁ ZPRÁVA SVS Z 22. 5. 2025

Úprava mimořádných veterinárních opatření kvůli slintavce a kulhavce, ukončení kontrol na hranici se Slovenskem

Státní veterinární správa (SVS) a Ministerstvo zemědělství od zítřka upravují mimořádná veterinární opatření související s výskytem slintavky a kulhavky (SLAK) v Maďarsku a na Slovensku. Od půlnoci končí kontroly přepraveců prováděných s Policií ČR na hranicích se Slovenskem. Vozidla nad 3,5 tuny jedoucí ze Slovenska budou moci pro vjezd do ČR použít opět libovolný hraniční přechod bez nutnosti dezinfekce. I nadále budou prováděny namátkové silniční kontroly ve vnitrozemí. V platnosti zůstávají opatření cílená na zvýšení biologické bezpečnosti v chovech. Dále poběží také preventivní vyšetřování mléka a zvěřiny v příhraničních regionech.

Nákazová situace se v současnosti vyvíjí příznivě. Poslední ohnisko SLAK v chovu skotu v Maďarsku bylo potvrzeno 17. dubna, na Slovensku 4. dubna. Obě země přijaly soubor účinných opatření proti šíření nákazy. V současné době nic

nenasvědčuje zhoršování nákazové situace. Česká republika postupně uvolňuje mimořádná veterinární opatření, zejména ta, která omezovala obchod s některými komoditami. Například k 18. květnu přestal platit zákaz dovozu vnímavých zvířat a dalších komodit z obou zemí s výskytem SLAK, který s mírnými úpravami platil více než dva měsíce od výskytu prvních ohnisek.

„Děkuji všem, kteří se na zvládnutí této situace podíleli – veterinářům, hasičům a policii, kteří společně realizovali preventivní opatření na hranicích, ale i zemědělcům a veřejnosti za dodržování všech doporučení. Ukázali jsme, že i v těžkých časech umíme táhnout za jeden provaz a přijímat rozhodnutí, která chrání naše chovy, zdravá zvířata i ekonomickou stabilitu zemědělství. Během dvou měsíců bylo při společných kontrolách s Policií České republiky zkontrolováno na hranicích bezmála 514 000 vozidel a veterinární inspektoři provedli téměř 1500 podrobných kontrol. Nějakou formou dezinfekce, kterou zajišťovali hasiči, prošlo více než 390 000 automobilů. Z toho 20 000 aut, která přepravovala veterinární zboží, prošlo kompletní dekontaminací,“ řekl ministr zemědělství Marek Výborný (KDU-ČSL).

„Vzhledem k závažnosti nákazy nadále zachováváme v platnosti řadu mimořádných veterinárních opatření s cílem ochránit české chovy před nákazou. Pokračuje rovněž testování zaměřené na mléko a monitoring zvěřiny v příhraničních oblastech,“ uvedl **Zbyněk Semerád ústřední ředitel SVS**. I nadále platí zákaz vstupu osob, které se v posledních 21 dnech pohybovaly v pásmech kolem ohnisek SLAK, do chovů s vnímavými zvířaty. Dále je třeba vést záznamy o vjezdu vozidel a vstupu osob do hospodářství. U vozidel ze zahraničí, která vjíždí do chovu, je nutné vyžadovat potvrzení o provedené dezinfekci vozidel.

Již od konce března probíhá v ČR monitoring, v jehož rámci jsou ve spolupráci s mlékárnami a Státními veterinárními

ústavy odebírány vzorky mléka od chovatelů z regionů hraničících se Slovenskem. K dnešnímu dni bylo v mlékárnách odebráno a ve Státních veterinárních ústavech vyšetřeno více než 900 vzorků mléka, v žádném vzorku nebyl zjištěn virus SLAK. Monitoring týkající se SLAK probíhá také u volně žijící zvěře v příhraničních okresech. Dosud bylo odebráno přibližně 130 vzorků, všechny výsledky vyšetření byly vyhovující.

Petr Vorlíček

tiskový mluvčí SVS

Vojtěch Bílý

tiskový mluvčí Ministerstva zemědělství

CONTINENTAL SHEEPDOG CHAMPIONSHIP 2025

Klub pracovních ovčáckých psů České republiky, z. s., letos hostí ve dnech 18. 9. – 21. 9. 2025 Continental Sheepdog Championship 2025 – Mistrovství kontinentální Evropy v ovládnutí ovcí ovčáckým psem 2025. Každý rok se tohoto největšího a nejprestižnějšího evropského závodu účastní více než 100 závodníků z 20 evropských zemí, jako je například Belgie, Rakousko, Norsko, Finsko, Španělsko, Česká republika, Německo, Itálie, Francie, Holandsko, Polsko a další. Mezi závodníky můžeme najít nejen chovatele psů, ale i velmi úspěšné farmáře a chovatele hospodářských zvířat.

Závodníci z těchto zemí se mezi sebou utkají ve 3 kvalifikačních dnech o postup do nedělního finále, které je nejen velice náročné pro závodní týmy, ale také velmi atraktivní z diváckého hlediska. Do samotného finále postupuje z každého kvalifikačního dne 6 závodníků, poslední den závodu tedy slibuje 18 napínavých běhů.

V rámci kvalifikačních běhů posílají závodníci psa pro skupinku 5 ovcí na vzdálenost cca 300–400 metrů. Po přivedení k handlerovi následuje odtlačení ovcí po předem určené trase, oddělení dvou ovcí z pěti, zavření do penu a tzv. single – oddělení jedné ovce z pěti.

Ve finálovém běhu pes běží na vzdálenost cca 600 metrů pro první stádo 10 ovcí, kdy se po jejich přivedení k handlerovi na povel otáčí a vybíhá pro druhé stádo 10 ovcí na obdobnou vzdálenost. U handlera spojí obě stáda dohromady

a následuje opět odtlačení, po kterém přichází na řadu tzv. international shed, kdy je cílem vydělit 5 označených ovcí, které se následně zavírají do penu.

Pro pořádání Continental Sheepdog Championship 2025 byl vybrán areál Farmy Borová ležící v obci Borová v okrese Český Krumlov, který je ve vlastnictví manželů Kamírových.

Více informací o samotné akci lze nalézt na oficiálním webu letošního CSC – www.cscweb.site/2025-csc-czech-rep.

Text: Lucie Reisnerová

Foto: Anna Zubatá







v přírodním areálu

Zlobice

OVČÁCKÉ SLAVNOSTI

16. 8. 2025

- Celostátní výstava plemen ovcí a koz
- Ukázky ovčáckých dovedností
- Soutěže
- Občerstvení
- Hudba
- Dětský program

od 10 hodin







Těšíme se na Vás









MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

OVENÁLIE 2025

Vážené členky a vážení členové Svazu chovatelů ovcí a koz z.s.,
vážené chovatelky, vážení chovatelé,

srdečně Vás zveme na 22. ročník ovčáckých slavností
OVENÁLIE ZLOBICE 2025 a zároveň na 26. ročník celostátní
výstavy ovcí a koz.

Obě akce se uskuteční v sobotu 16. srpna 2025 tradičně
v areálu Zlobice, který se nachází severně od Brna mezi

obcemi Malhostovice a Lipůvka. Hlavním organizátorem je
Svaz chovatelů ovcí a koz z.s. ve spolupráci se společností
OVEKO a.s., s obcí Malhostovice a za podpory Ministerstva
zemědělství České republiky.

Na ovčácké slavnosti zveme nejen chovatele, ale i širokou
veřejnost, která se seznámí s chovanými plemeny ovcí a koz,
nabídneme něco málo soutěží, mnoho specialit, ukázky zpra-
cování vlny a další. Návštěvníci si budou moci zakoupit ovčí
a kozí výrobky přímo od farmářů. Ti nejodvážnější mohou
zkusit štěstí v závodech v pojídání halušek.



Program:

- 26. celostátní výstava ovcí a koz
- Tradiční ovčácké zvyky a ukázky zpracování produktů v podání Goralů z Košarisek
- Spřádání ovčí vlny a ukázky jejího zpracování
- Soutěže a aktivity pro příchozí, ■ soutěž v pojídání halušek s brynzou ■ farmářský víceboj
- Farmářský trh
- Country hudba

Občerstvení zajištěno po celou dobu konání Oveníí.

Slavnostní zahájení bude v 11:00 hod.

Areál Zlobice bude pro návštěvníky otevřen od 10 hodin.

Do místa konání v areálu Zlobice se dostanete z Brna směrem na Svitavy, v obci Lipůvka za restaurací Formanka odbočíte na
Tišnov, za vesnicí na vrcholu stoupání v lese asi po jednom kilometru opět odbočíte vlevo po panelové cestě 3 km k areálu.

Zveme všechny chovatele a řemeslníky k účasti na akci. S Vaší pomocí bychom rádi připravili
zajímavou akci, která osloví nejen chovatele, ale i širokou veřejnost a zaujme mladou generaci.
Pokud jste farmáři, primí producenti a zpracovatelé produktů z chovu ovcí a koz, nabízíme Vám
výstavní plochu zdarma.

Své přihlášky na akci zasílejte na adresu: Svaz chovatelů ovcí a koz z.s., pracoviště: Zlobice ev.
č. 55, 666 03 Malhostovice, e-mail: info@schok.cz

Aktuální informace sledujte na stránkách
www.schok.cz a Facebooku **Přírodní areál Zlobice - Koliba**

NA VIDĚNOU 16. SRPNA 2025 V PŘÍRODNÍM AREÁLU ZLOBICE



Změna programu vyhrazena.



**Farma
Pěčín**

28. září
2025

XX. ročník

SVATOVÁCLAVSKÝ TRH

Krajská výstava ovcí a koz Libereckého kraje

od 9
hodin

PROGRAM

- NT s bonitací plemenných beranů a kozlů
- Ocenění šampionů výstavy
- Prohlídka farmy a muzea zemědělských strojů
- Vyhlídkový vláček do Kittelova areálu
- Speciality z jehněčího a koziho masa
- Ukázka stříhání ovcí a zpracování vlny
- Jízda na koni či na traktoru
- Tradiční řemesla, dílničky a další atrakce
- Prodej výrobků z ovčí vlny
- Farmářský trh s pestrým sortimentem
- Živá hudba



Přijďte se podívat, pobavit, setkat se.
Těšíme se na Vás

**Liberecký
kraj**



SCHOK
SVAZ CHOVATELŮ OVCE A KOZY

Krajské sdružení SCHOK
Libereckého kraje
s podporou Libereckého kraje



51 země živitelka
21-26/8/2025
České Budějovice

www.zemezivitelka.cz
#zemezivitelka #vystavistecb #vcb

NOVÁ ÉRA ZEMĚDĚLSTVÍ

VÝSTAVIŠTĚ ČESKÉ BUDĚJOVICE

Asociace Budvar PIVOVAR

GENERALI ČESKÁ POJIŠTOVNA

■ SVAZ NA ZEMI ŽIVITELCE 2025

Ve dnech 21. – 26. srpna (čtvrtek – úterý) se bude v Českých Budějovicích konat 51. ročník Mezinárodního agrosalonu Země živitelka. Loňský ročník byl velmi úspěšný – přes 130 000 návštěvníků, více jak 600 vystavovatelů na 15 ha výstavní plochy, přes 20 zúčastněných zemí. Lze tedy předpokládat, že i letošní ročník bude pro návštěvníky zajímavý. Jedná se o **největší a nejvýznamnější akci** svého druhu a rozsahu, určená pro odbornou i laickou veřejnost, zaměřující se na zemědělský sektor napříč všemi jeho obory. Agrosalon

propaguje i české potraviny. Náš Svaz se výstavy zúčastní i letos. Expozici ovcí a koz bude, stejně jako v minulých letech, zajišťovat Krajské sdružení Jihočeského kraje. Aktuální informace organizátorů mezinárodního agrosalonu lze sledovat na www.zemezivitelka.cz.

Na viděnou na expozici Svazu chovatelů ovcí a koz z.s. na Zemi živitelce 2025

Ing. Jan Vejčík



VÝSTAVIŠTĚ
LYSÁ NAD LABEM

Náš chov 2025

2. – 5. října 2025



SCHOK®
SVAZ CHOVATELŮ OVCE A KOZ

29. výstava hospodářských zvířat a chovatelských potřeb, Celostátní výstava ovcí a koz

ČTVRTEK 2. 10.

- ENT zwartbles
- ENT texel
- ENT ouessantské ovce
- NT masných a kombinovaných pl.



PÁTEK 3. 10.

- ENT clun forest
- NT kozlů
- Předávání ocenění šampionům
- ENT zakrslých hol. koz + Národní šampionát
- Národní šampionát hnědých krátkosrstých koz

SOBOTA 4. 10.

- Národní šampionát romanovských ovcí + ENT romanovských ovcí



NEDĚLE 5. 10.

- Národní šampionát anglonubijských koz

Těšíme se na Vás
na největší
výstavě ovcí a koz
v České republice